

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מחברת בחינה

מציאות פסיכולוגית מול

מציאות משפטית

ד"ר ינון היימן

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

המכללת האקדמית נתניה, משפטים תואר ראשון ערב, תשע"ח 2017/18

תוכן

3	מבוא
3	פסיכולוגיה
4	שיעור שני
4	העקרונות הכלליים:
6	עבירות מין
10	ביטול דרישת סיוע
11	אינוס רחוב לעומת אינוס הכרות
20	זכרונות מודחקים
24	זכרונות שווא – אספקט קליני
25	זיכרון משוחזר
33	חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998
36	אי שפיות
37	אי שפיות פסיכולוגית
39	סכיזופרניה
39	הגדרה:
39	מאפייני המחלה:
39	הפרעות בחשיבה וברגש
40	הפרעות תפיסה
40	הפרעות רגש
41	פיצול אישיות multiple personality disorder
42	אישיות אנטי סוציאלית
43	גורמים ביולוגיים לאישיות אנטי סוציאלית:
43	הפן המשפטי ההיסטורי
49	אספקט משפטי
50	זכרון
50	עדויות, ראיות וזיכרון

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

29 באוקטובר 2017

מבוא

מבחן –

אמריקאי

20 שאלות – חומר סגור

דוגמא: נרמין וקורל הולכות למסעדת מסה. קורל מזמינה מרק פטריות קמהין שגדלות אך ורק בפסגה השלישית מצד ימין ליד האברסט וליד המרק מוזגים לקורל קוויאר ייחודי מבריקה פרטית בה פוטיין ואובמה משתכשכים. מביאים את המרק ואז שתייהן הולכות רגע לפדר את אפן. הן חוזרות חזרה וקורל עם כפית הכסף מכניסה למרק ומוציאה זבוב. קורל מתקשרת למרצה והוא מסביר לה את ההשלכות. מהרגע שקורל שומעת זבוב היא מתעלפת, זה פגע לה בזוגיות, בחיים, טיפולים פסיכולוגיים וכו'. מסעדת מסה מציעה לקורל חודש ארוחות חינם אבל היא לא רוצה להיכנס למסעדה יותר. היא תובעת על 2 מיליון \$.

דוגמא מפס"ד של אשתו של המרצה (שופטת): 2 גברות הלכו וקנו המבורגר והן ישבו בחצר והן התחילו לפתוח את המבורגר, הלכו לפדר את אפן וחזרו ואחת מהן נתנה ביס בהמבורגר ואכלה ראש של ג'וק. אחת מהן הגישה תביעה. היא דחתה את התביעה, למה?

♥ כשיש עד שאתה לא מביא אותו, יש חזקה שהוא יעיד לרעתך.

בין האמת העובדתית לאמת המשפטית נכנס הפסיכולוגי.

דוגמא: בעבירת אונס, לא השופט, לא הסניגור ולא התובע יודע מה קרה בדיוק.

מה ההוכחה הטובה ביותר לכך שמערכת המשפט היא סובייקטיבית?

לעורך דין X משלמים הרבה כסף ול-Y לא יתנו כסף בכלל. אם המשפט היה אובייקטיבי, מה זה משנה איזה עורך דין היה מייצג אותך?

פסיכולוגיה

1. מה יותר משפיע? תורשה או סביבה?

מהותית אנחנו חולקים את אותם גנים עם השנים 99.999%, ההבדל הגנטי בין בני אדם הוא 0.001%.

דוגמא: לוקחים שני תאומים זהים – אחד במשפחה ביולוגית והשני גדל במשפחה מאמצת. האינטליגנציה של האדם שגדל במשפחה מאמצת תהיה יותר קרובה לאינטליגנציה של המשפחה המאמצת.

דוגמא: הסביבה מאפשרת לך לממש את הפוטנציאל שלך טוטאל. דוגמא: אם שני ההורים שלנו שני מטר, כנראה שגם אנחנו נהיה 2 מטרים. אם נניח ההורים גבוהים וגדלנו בתקופת השואה בגילאים הקריטיים בלי אוכל ושמם, כנראה שלא נממש את הפוטנציאל.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

ההבדלים בין רוב בני האדם הם קטנים מאוד.

- הקול הקטן בראש שלנו, האם אנחנו שולטים בו? אנחנו לא שולטים בקול הקטן הזה בראש. העולם מתפרש בצורה סובייקטיבית. מעבר לכל ספק סביר שלי זה לא מעבר לכל ספק סביר של אחר.

עצם המונחים הבסיסיים במשפטים הם סובייקטיביים וכל אחד יכול לפרש אותם איך שהוא רוצה.

מציאות ביוסובייקטיבית –

דוגמא: תואר של ד"ר – זה מציאות ביוסובייקטיבית, אנשים נתנו לו ערך.

מציאות ביוסובייקטיבית זוהי מציאות בה האדם נותן ערך למשהו כמו נייר (כסף) ונותן לזה להשפיע על חייו. כל הערכים עליהם גדלנו הם מציאות ביוסובייקטיבית שמוכתבת לנו על ידי אחרים.

דוגמא: כשבר רפאלי שותה שוופס בפרסומת ואנחנו יודעים שהיא לא שותה באמת, אם נשתה, האם נהיה כמוהו? איך יכול להיות שכשהיא שותה שוופס היא גורמת לאחרים לרצות לשתות שוופס. או לדוגמא אחרת, המשקפיים של קרולינה, כולם התחילו לקנות ולהכיר את המשקפיים הללו רק בעקבות בר רפאלי. כל הדברים האלה משחקים תפקיד.

7 בנובמבר 2017

שיעור שני

Yinonh.com

אקדמיה ואז בוחרים במציאות פסיכולוגית מול מציאות משפטית

סיסמא: ליאור

כל החומר נמצא באתר.

העקרונות הכלליים:

עולם המשפטים מתחלק לשלושה חלקים:

משפט אזרחי – רבים על כסף. זה הכל – נזיקין, חוזים, מקרקעין וכל מה שבעצם יש בו נגיעה של כסף. מאזן ההסתברויות הוא 50%. משפט המפתח במשפט האזרחי הוא "המוציא מחברו עליו הראייה". המשפט האזרחי כל המשחק זה לזרוק את נטל הראייה על הצד השני, אם אני זורק את נטל הראייה על הצד השני ניצחתי. הכי קל להגיד לשופט שזה לא הוכח. **דוגמא:** אבא של סטודנטית של המרצה עבר ניתוח – בלט דיסק בגב. הוא הגיע לבית החולים והמרדמה הייתה שיכורה. בחומר ההרדמה יש שלושה מרכיבים: אחד – מרדמים, שני – גורם לגוף להרפיה מוחלטת, שלישי – מנתק את הכאב. היא הכניסה לחומר רק את החומר שמרפה את הגוף לחלוטין. הניתוח הצליח כשהוא בהכרה מלאה, כשהוא לא יכול למצמץ את העיניים. הוא תבע את בית החולים, לא היה

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

חולק שהגב' שיכורה, היא הודתה. הוא קיבל מעט פיצויים, פיצויים מקבלים על נזק. הטעות שלו הייתה היא שהוא לא העצים את הנזק הפסיכולוגי. המרדימה שהייתה שיכורה הייתה צריכה למלא את הטפסים והיא לא מילאה את הטפסים ולכן, הנטל עובר לבית החולים להראות שהם היו בסדר.

משפט מנהלי – שלושה חלקים: מנהלי קטן, מנהלי בינוני ובג"צ. מנהלי קטן – מה שקורה בבתי משפט לעניינים מקומיים ובתי משפט שלום. במחוזי יש מחלקה לעניינים מנהליים – בג"צ קטן וזה בד"כ נגד העירייה, לצורך העניין אם יש תוכנית מתאר – מגישים עתירה מנהלית לבחלקה לעניינים מנהליים. בג"צ – **דוגמא**: בשחרור גלעד שליט היו צריכים לשחרר 1,200 אסירים שחלקם היו עם דם הידיים והמשפחות של הנפגעים התנגדו והגישו לבג"צ, הם טענו שזה לא פרופורציונאלי והם הגישו את העתיקה לבג"צ.

משפט פלילי – מבוצע פשע – דוגמא: פרצו הביתה ותפסו את הפורצים, המדינה מגישה את כתב האישום. המדינה נכנסת בנעלי הקורבן. מה המשמעות של מעל לכל ספק סביר? כמעט רמת וודאות מוחלטת שהוא עשה את העבירה. אנשים מורשעים גם כשהם יודעים בוודאות מוחלטת שהם לא אשמים. דוגמא: יש חזקה שגורסת שמי שהאוטו שלו הוא זה שביצע את העבירה. היום כולם שווים בפני החוק.

חוקי חמורבי – קובץ חוקים שמצאו אותו על עמוד לפני 3000 שנה, צמוד לתנ"כ. עקרון ראשון – שם תחת שם, עין תחת עין. אם אדם בנה לך בית, הבית נפל על אשתך, אתה רשאי להרוג את אשתו של הבנאי. דבר נוסף, אם פרצו לך הביתה מהחלון, אתה תופס את הפורץ, אתה יכול לשתול אותו בגינה. אלמנט נוסף – היו מעמדות – עליונים, אזרחים ועבדים – אם הרגת עבד, תשלם לבוס שלו, אם הרגת עליון – הורגים אותך ואת כל המשפחה שלך.

היום, הבסיס של כל הקונספט שלנו זה שוויון בפני החוק. ניתן לראות לדוגמא שיש ראש ממשלה לשעבר, נשיא לשעבר שנמצאים בכלא.

1. העונש המקסימלי במשפט הפלילי - עונש מוות. עד היום קרה פעם אחת באופן רשמי במשפט הייכמן.
2. העונש הבא לאחר עונש מוות זה מאסר עולם – מאסר עולם זה מאסר עולם אלא אם כן, קוצבים את העונש בהמשך אבל מאסר עולם זה מאסר עולם. מאסר מתחלק לשלוש תקופות – 1/3 ראשון, שני ושלישי. עד שלא קוצבים את זה במאסר עולם, אין 1/3, אין לצאת הבית ואין כלום. זה מאסר עולם עד שמחליטים אחרת.
3. אחרי עונש מאסר עולם – יש עונש מאסר רגיל.
4. אם נותנים מאסר עד שישה חודשים – אפשר להמיר את זה בעבודות שירות – זה אסיר אבל הוא לא בכלא אלא עושה עבודות שירות.
5. של"צ – עונש בפני עצמו. עבודות שירות ושל"צ זה באותו מקום. נותנים כמות של שעות שצריך לעשות תוך תקופה מסוימת.
6. מאסר על תנאי – נותנים לך את זה עכשיו אבל המאסר יבוצע אם תעשה עוד עבירה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

7. קנס – חלק מהענישה.

יש את דני, דני בן 4 והוא נוסע עם סבא שלו לטיול מסביב לעולם. מה שקורה זה שבגיל 32 דני הולך לטיפול פסיכולוגי, קצת היפנוזה, קצת שיחות ואז הוא נזכר שכשהוא היה בן 4 ונסע עם סבא לטיול מסביב לעולם, סבא ביצע בו מעשה סדום ומעשים מגונים והאינפורמציה הזאת הייתה בתת מודע שלו וכעת הוא נזכר בזה בבירור, זוכר מה סבא עשה, איפה כמה ולמה. אותנו מעניין הסבא שאומר שהוא לא יודע על מה מדובר, לא זוכר ואין לו מושג מאיפה הילד המציא את הדברים הללו.

אנו נבין גם את הפן משפטי שאומר מהו מעשה סדום, מהי הטרדה וכו' ונבין גם את הפן הפסיכולוגי כמו הדחקה. באתר – "מאמר זכרונות מודחים בראי בית המשפט – אונס ודיסוציאציה" (דיסוציאציה = ניתוק – ילדים שנאנסים טוענים שהנפש התנתקה מהגוף). מתוך ספר שנקרא סוגיות יישומיות במשפטים.

המרצה: במשפט פלילי, לעומת המשפט האזרחי, אם מישהו יגיד שהוא חלם שבני שמואל ביצע בו מעשה סדום או אנס אותו, הוא ייכנס לכלא (דוגמא). כלומר, יש פה משהו שהוא לא הגיוני בעיני המרצה.

דוגמא: ילד בעייתי שהעיפו אותו מבית ספר, לא קיבלו אותו לצבא וכו'.

יש דבר שנקרא "חובת הנמקה" – בית המשפט דורש לנמק למה הוא מאמין לפלוני ולא לאלמוני. בעבירות מין, כל שנדרש הוא חובת הנמקה. בית המשפט צריך לנמק למה הוא מאמין למישהו אחר ולא לנו. הגרסה שלנו זה שאין לנו מושג מה רוצים מאיתנו אבל הוא בוכה על הדוכן ומספר איך בגללנו זרקו אותו מבית הספר והוא לא התגייס ובסוף אנחנו מורשעים.

14 בנובמבר 2017

שיעור שלישי

עבירות מין

אונס

מעשה סדום – גם גבר וגם אישה

מעשה מגונה

אינוס - סעיף 345:

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

• אינוס

האישה צריכה להגיד כן

(א) הבועל אשה -

(1) שלא בהסכמתה החופשית ;

(2) בהסכמת האשה, שהושגה במרמה לגבי מיהות העושה או מהות המעשה – אם אתה אומר משהו שהוא

לא נכון, זה נחשב זה מרמה. לגבי מיהות העושה או מהות המעשה – דוגמא: רופא עיניים שעושה לאישה בדיקה ואגינלית. מיהות = מי עושה (אסור לו לשקר מיהו), מהות המעשה = צריך להגיד בצורה מדויקת מה הוא הולך לעשות.

(3) כשהאשה היא קטינה שטרם מלאו לה ארבע עשרה שנים, אף בהסכמתה; או - כפי שנשמע.

(4) תוך ניצול מצב של חוסר הכרה בו שרויה האשה, או מצב אחר המונע ממנה לתת הסכמה חופשית – אם

הגברת שיכורה ולו בקטנה, זה אונוס.

(5) תוך ניצול היותה חולת נפש או לקויה בשכלה, אם בשל מחלתה או בשל הליקוי בשכלה לא היתה

הסכמתה לבעילה הסכמה חופשית – מה ההבדל בין חולה נפש לבין רפה שכל (לקוי בשכלה)? מחלת נפש זאת תפיסת מציאות לקויה. רפה שכל זה בעצם אדם מבוגר שהוא מנטלית ילד קטן. חולה נפש – רמיסיה – נסיגה מלשון חיובית – זה אומר שמחלת הנפש בנסיגה. אצל אנשים שהם חולי נפש יש להם אפילו תקופות של צלילות. האם כל אחד שיהיה עם רפת שכל יכנס לכלא? אין תשובה, החיים הם לא שחור ולבן.

הרי הוא אונוס ודינו - מאסר שש עשרה שנים.

21 בנובמבר 2017

שיעור רביעי

יש עבירות מין שהעונש עליהן הוא 20 שנה -

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), דין האונס - מאסר עשרים שנים אם האינוס נעשה באחת מנסיבות אלה:

(1) בקטינה שטרם מלאו לה שש עשרה שנים ובנסיבות האמורות בסעיף קטן (א)(1), (2), (4) או (5);

(2) באיום בנשק חם או קר;

(3) תוך גרימת חבלה גופנית או נפשית או הריון;

(4) תוך התעללות באשה, לפני המעשה, בזמן המעשה או אחריו;

(5) בנוכחות אחר או אחרים שחברו יחד עמו לביצוע האינוס בידי אחד או אחדים מהם.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ג) בסימן זה -

"בועל" - המחזיר איבר מאיברי הגוף או חפץ לאיבר המין של האישה;

✓ ניתן לאנוס רק אישה – לא גבר! גם אישה יכולה לאנוס אישה.

בעילה אסורה בהסכמה

346(א1) הבועל קטינה שמלאו לה ארבע עשרה שנים וטרם מלאו לה שש עשרה שנים, והיא אינה נשואה לו, או הבועל קטינה שמלאו לה שש עשרה שנים וטרם מלאו לה שמונה עשרה שנים, תוך ניצול יחסי תלות, מרות, חינוך או השגחה, או תוך הבטחת שווא לנישואין, דינו – מאסר חמש שנים.

- אם הנערה מעל גיל 16 – מותר.

- אם הנערה מתחת לגיל 16 – אסור.

(2) לענין סעיף קטן זה, יראו מטפל נפשי שבעל קטינה שמלאו לה שש עשרה שנים וטרם מלאו לה שמונה עשרה שנים, במהלך התקופה שבה ניתן לקטינה טיפול נפשי על ידו, כאילו עשה את המעשה האמור תוך ניצול יחסי תלות; חזקה זו לא תחול אם מעשים כאמור החלו לפני תחילתו של הטיפול הנפשי במסגרת קשר זוגי ← אסור למטפל לבעול מטופלת שלו שהיא בין גילאי 16 – 18 במהלך הטיפול כשהיא תלויה בו.

(ב) הבועל אשה שמלאו לה שמונה עשרה שנים תוך ניצול מרות ביחסי עבודה או בשירות או עקב הבטחת שווא לנישואין תוך התחזות כפנוי למרות היותו נשוי, דינו – מאסר שלוש שנים ← יחסי מרות בעבודה = 3 שנים.

מעשה סדום

347. (א) (1) העושה מעשה סדום באדם שמלאו לו ארבע עשרה שנים וטרם מלאו לו שש עשרה שנים, או העושה מעשה סדום באדם שמלאו לו שש עשרה שנים וטרם מלאו לו שמונה עשרה שנים, תוך ניצול יחסי תלות, מרות, חינוך או השגחה, דינו - מאסר חמש שנים.

➤ לעומת אונס ניתן לבצע מעשה סדום גם בגברים וגם בנשים.

הענישה על מעשה סדום ואונס היא זהה - השאלה היא למה לא לאחד את הסעיפים ביחד? אין תשובה.

(2) לענין סעיף קטן זה, יראו מטפל נפשי שעשה מעשה סדום באדם שמלאו לו שש עשרה שנים וטרם מלאו לו שמונה עשרה שנים, במהלך התקופה שבה ניתן לאותו אדם טיפול נפשי על ידו, כאילו עשה את המעשה תוך ניצול יחסי תלות; חזקה זו לא תחול אם מעשים כאמור החלו לפני תחילתו של הטיפול הנפשי במסגרת קשר זוגי.

♥ כל התת סעיפים נמצאים במצגת.

מעשה מגונה

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ו) בסימן זה, "מעשה מגונה" - מעשה לשם גירוי, סיפוק או ביזוי מיניים.

גם נשיקה היא מעשה מגונה.

יש לשים לב! מעשה מגונה הפך להיות בעצם כל דבר – גם ליטוף יכול להיות מעשה מגונה. הפירוש של זה מתרחב.

לדעת המרצה: הפירוש מתרחב מעבר לכוונת המחוקק אבל זהו המצב הנתון.

סייג לאחריות פלילית

353. באישום בשל עבירה לפי סעיפים 346(א) או 347(א), תהיה זו הגנה לנאשם שהבדל הגילים בינו לבין הקטין אינו עולה על שלוש שנים אם הקטין הסכים למעשה ואם המעשה נעשה במהלך יחסי רעות רגילים וללא ניצול מעמדו של הנאשם.

סעיף זה מדבר על פער של 3 שנים – אם זה פער של 3 שנים אז מדובר על פער של יחסי רעות רגילים. דוגמא: אם הגברת בת 15 וחצי והבחור בן 18 וחצי אי אפשר לומר שזה אסור.

♥ חשוב לזכור: הגברת נהיית חוקית בגיל 16.

28 בנובמבר 2017

שיעור חמישי

סייג לאחריות פלילית:

353. באישום בשל עבירה לפי סעיפים 346(א) או 347(א), תהיה זו הגנה לנאשם שהבדל הגילים בינו לבין הקטין אינו עולה על שלוש שנים אם הקטין הסכים למעשה ואם המעשה נעשה במהלך יחסי רעות רגילים וללא ניצול מעמדו של הנאשם

סייג להתיישנות עבירות מין בקטין:

354. (א) בעבירות המנויות בסעיף קטן זה, שנעברו בקטין, יחל מנין תקופת ההתיישנות ביום שמלאו לו עשרים ושמונה שנים; ואולם אם חלפו עשר שנים מיום ביצוע העבירה – לא יוגש כתב אישום אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה –

פשע = עשר שנים

עבירות מין במשפחה שבוצעו בקטינים = ההתיישנות מתחילה

שינויים חקיקתיים:

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

סעיף 300 לחוק העונשין שקבע את עבירת הרצח קבע לצדה גם עונש חובה (עונש מינימום) של מאסר עולם. לימים הוסף סעיף 300א שקבע מקרים בהם ניתן להטיל עונש שאיננו מאסר עולם (זאת מעבר לעובדה שעל קטין לא ניתן להטיל מאסר עולם): אנשים שיש להם הפרעה נפשית קשה ואנשים שסבלו מהתעללות משך זמן רב והוכח שבשל אותה התעללות נעשה הרצח (כמו כרמלה בוחבוט).

עונשי מינימום

שלוש שנים לאחר מכן, החליט המחוקק להטיל עונש מינימום על חלק מעבירות מין (ולימים גם על התעללות בתוך המשפחה) – סעיף 355 לחוק העונשין. ישנן מעט מאד עבירות עליהן יש עונש חובה בחוק.

בעבר, תחילה מרוץ ההתיישנות על עבירות מין הייתה כאשר הקורבן הגיע לגיל 18. זמן לא רב לאחר מכן, בשנת 2002, הוארכה תקופה זו ב-10 שנים נוספות. לאמור בגיל 28 מתחילה תקופת ההתיישנות, שהיא 10 שנים. כלומר, עד גיל 38 ניתן להתלונן על עבירות מין. פעם זה היה רק על עבירות בתוך המשפחה, כיום זה חל על כל הקטינים (עד גיל 28).

ביטול דרישת סיוע

בוטלה דרישת הסיוע לעבירות מין. בעבר, כיוון שעבירות אלה נעשות בד"כ בחדרי חדרים ולא בפומבי, הרשעה על פי עדות יחידה דורשת תוספת של סיוע. הסיוע המסורתי היה די קל (מצב נפשי, בגד קרוע, תלונה מידית). כיום הדרישה בוטלה והשופטים צריכים רק לנמק מדוע הסתפקו בעדות יחידה להרשעה.

- בדרך כלל במשפט הישראלי מספיק שיהיה עד אחד אמין שמצביע על הנאשם ואם השופט מאמין לעד שהוא ראה בוודאות אזי ניתן להרשיע את הנאשם = עד אחד אמין מספיק!
ישנם מקרים בהם עד אחד לא מספיק, אם מדובר בעד מדינה/ קטין - במקרים האלה צריכים תוספת ראייתית:

1. **חובת ההנמקה**: בד"כ בעבירות מין, יש את המתלונן/ המתלוננת כנגד הנאשם / הנאשמת, בחדרי חדרים, אף אחד לא יודע כלום ולכן בית המשפט צריך לנמק למה הוא מאמין לגרסה X ולא לגרסה Y.
*ערכאת הערעור: מקבלת רק את הפרוטוקולים, כתב האישום וגזר הדין/ הכרעת הדין = היא לא שומעת שוב את כל העדים. ולכן כששופט נועל את העד (עדותו נאמנה/לא נאמנה) זה קריטי!
2. **דבר מה**: משתמשים בזה כשיש מישהו שמודה אבל מחוץ לכותלי בית המשפט. נגיד בחקירה הוא מודה ואז בבית המשפט הוא לא מודה. אז צריך 'דבר מה' שמשקלו קל כנוצה שמאושש את הודאתו הראשונה. (עישנתי סמים בספסל הסגול מול העירייה) התובעת הלכה לצלם את הספסל הסגול = דבר מה שמשקלו כנוצה.
3. **סיוע**: למקרים שיש עד מדינה בעל אינטרס: שילמו לו כסף, עשו לו הנחה, קיבל טובת הנאה. ההגדרה לסיוע: אלמנט שמסבך את הנאשם בעבירה מסוג כתב האישום וזה חיצוני לדברי עד המדינה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

שולה זקן אומרת שדכנר נתן לאולמרט שוחד של 200 אלף דולר ביום X ואולמרט נתן לי את הכסף ולהפקיד 100 אלף אצלו 1001 אצל אחיו. שולה הלכה והפקידה. העדות שלה לבד לא מספיקה, אבל אם יש את רישומי הבנק שמעידים על ההפקדה + דכנר אומר שהוא נתן את הכסף, זה סיוע! זה מסבך את אולמרט בעבירת השוחד וזה חיצוני לעדות שלה (עדות חיצונית של הבנק ושל דכנר) הקלטות זה גם סיוע.

4. **חיזוק**: בד"כ יש בעיה עם העד. עד בן 11 טוען שהוא ראה אדם מסוים שודד בנק. העדות של הקטין לא מספיקה. אבל אם עוד קטין יטען שראה אותו הוא יהווה חיזוק לעדות של הקטין הראשון.

בעבר בעבירות מין נדרש סיוע כדי להרשיע. היום צריך רק חובת הנמקה, שביהמ"ש יאמין לא ולא יאמין ל.

- המחוקק הרשה לקורבן להעיד בהעדרו של הנאשם מהאולם, על דרך טלוויזיה במעגל סגור. הנאשם צופה בדיון מרחוק.

- המחוקק ערך שינויים מפליגים בהגדרת האינוס: הכליל את אינוס האישה; הגדיל את העונשים על עבירות מין בצורה משמעותית, מעבר לקביעת עונש מינימום; שינוי הגדרת "בעילה" ועוד.

אינוס רחוב לעומת אינוס הכרות

אינוס רחוב:

- זהו האינוס הקלאסי, הרגיל. אנס תופס בחורה במקום חשוך ואונס אותה. אנס אלמוני זה בד"כ משתמש בכוח. לעתים הוא אנס חד פעמי, אולם בד"כ מדובר באנסים סדרתיים. המפורסמים: האנס הבכיין שלמה חליווה; האנס האדיב יוסף מחאג'נה; האנס האתלטי שוורץ; בני סלע האנס הסדרתי.

- באופן פרדוקסלי, סוג אינוס זה אינו יוצר בעיות למערכת בתי המשפט. זהו תיק פלילי ככל תיק פלילי אחר, משפט רגיל - האנס מכחיש, יש בעיה של זיהוי - מחפשים נתיבי מילוט, דגימות DNA של זרע, עדויות, דיבוב, ואמצעים רבים. זהו מקרה קל לבתי המשפט משום שישנן ראיות חפציות רבות שניתן לעשות בהן שימוש.

- התביעה צריכה להוכיח באמצעים רגילים של משפט פלילי, מעבר לספק סביר.

- המערכת יודעת להתמודד עם אינוס מהסוג הזה.

אינוס היכרות:

- האנשים מכירים אחד את השני וגרסה אחת אומרת כך וגרסה אחת אומרת אחרת.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- השופט לא היה בסיטואציה, לא יודע מה היה שם.
- שני הצדדים, הפוגע והמתלוננת, מכירים זה את זה ורמת ההיכרות שונה ממקרה למקרה. זה יכול להיות זוג שנשוי 30 שנה, חברים 3 שנים, שבוע, סטוץ אחרי בילוי בפאב, טיפול אצל רופא, טיפול פיזיותרפי, פסיכולוגי וכו'. **אין כאן בעיה של זיהוי**. כאן בד"כ טוען האנס שהיו יחסי מין, **אולם הם היו בהסכמה**, ושהמתלוננת לא רק שהסכימה אלא גם עודדה ויזמה את המעשה המיני.
זה בעייתי, שכן **אין מחלוקת על קיום יחסי המין** = הדי.אן.איי, צלקות ממעשי סאדו-מאזו וכו' קיימים ולטענת הנאשם בהסכמה. תיקים אלה של אינוס, לרבות גילוי עריות, מהווים 80%-90% מהתיקים המגיעים לבית המשפט. במקרים אלה לא יעזור DNA משום שאין חולק שהיו יחסי מין, ולא יעזרו כל אמצעי הזיהוי הטכניים (טביעות אצבעות וכו'). זוהי **מילה שלה מול מילה שלו, גרסה מול גרסה**. בית המשפט צריך להכריע אם להכניס אדם לכלא לשנים רבות, על כל הנלווה מכך (הסטיגמה, פירוק המשפחה), על סמך אינטואיציה, הרגשה והתרשמות מגרסה מול גרסה.
במקרים של גילוי עריות זה יותר בעייתי שכן אין עדויות טכניות, אין עדויות של עדים (כולל אמא שהייתה באותו חדר ומכחישה לגמרי), אין צילומי וידאו וכו'.
- העונש הצפוי הוא עד 20 שנה (אינוס בנסיבות מחמירות ועבירות מין במשפחה).
- כאן נכנסת חובת ההנמקה של ביהמ"ש.

ע"פ 5612/92 מ"י נ' אופיר בארי ואח' פ"ד מח(1) 302:

ארבעת המשיבים, שהיו בעת אירוע המעשים כבני שבע-עשרה, הואשמו בבית המשפט המחוזי באינוס, בניסיון אינוס, בתקיפה מינית ובסחיטה באיומים, עבירות לפי סעיפים 345(ב)(1) ו-5) (בעבירות הניסיון יחד עם סעיף 32), 348(ב) ו-428 לחוק העונשין, תשל"ז-1977. רקע הדברים הוא תלונתה של קטינה, בת קיבוץ, שהייתה בעת התרחשות המעשים כבת ארבע-עשרה וחצי, כנגד המשיבים בני אותו קיבוץ וחבריהם, כולם בוגרים ממנה בשנתיים לפחות וחלקם אף ביותר. התלונה מתייחסת לאירועים שהתרחשו במשך חמישה ימים רצופים שבמהלכם קוימו עמה שרשרת מגעים מיניים קבוצתיים. חלק מהאירועים התרחשו ברצף אחד תוך מספר שעות. לטענת המתלוננת, נעשו הדברים שלא מרצונה ואגב השמעת איומים כנגדה, תוך שהיא ניצבת מול חבורה מאורגנת המנצלת אותה מינית.
לגרסת המשיבים, נעשו המגעים בהסכמתה המלאה של המתלוננת, ללא כל הבעת התנגדות מצדה וללא איומים מצדם.

בית המשפט המחוזי זיכה את המשיבים מחמת הספק לאור קביעתו בעניין מהימנות דברי המתלוננת, דברי המשיבים ודברי שאר העדים.

בית המשפט העליון הרשיע - לא שמעו את העדים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

שמגר:

- א. (1) אין לשלול אפשרות שאדם יזכור בחקירתו בבית המשפט, ואפילו שלוש שנים לאחר האירוע, דברים בפירוט רב יותר מאשר בהודעתו במשטרה לאחר המקרה (327 ד-ה)
 - בעבירות מין אומרים שקורה שמישהו יגיד פעם אחת ככה ופעם אחרת משהו אחר, זה בסדר.
- (2) הניסיון להוכיח חפותו של אנס על-ידי העלאת פרשיות על קיום יחסי מין מרצון עם גבר אחר נועד להטות את ההכרעה מן הנושא העומד לדיון, על-ידי הניסיון לשכנע כי אישה השוכבת עם פלוני מרצונה יוצרת בכך תשתית ראייתית שלפיה היא מסכימה לשכב גם עם פלוני ואלמוני. זהו ניסיון שלא יצלח, וראוי הוא שיידחה מכול וכול (329 ו-ז).
 - בעבירות מין הסגור מנסה להוציא את הגברת שהיא שרלילה ושהיא לא יציבה נפשית.
 - בית המשפט דוחה ואומר שזה שבחורה הסכימה להיות עם X זה לא אומר שהיא הסכימה להיות עם Y.
 - **עדות כבושה**: העד כבש = שמר בליבו בהזדמנות הראשונה שיכול היה לתת את העדות הזאת. משקלה כקליפת השום = לא שווה כלום. אם יש לך משהו להגיד, תגיד מהתחלה.
- ב. (1) עניין כבישת התלונה הוא לעולם נושא שהגיונו ואמינותו צריכים להיבחן לאור הטעמים המוצגים לצורך הסברת כבישתה של התלונה, ויתר הנסיבות הסובבות את האירוע.
 - עדות כבושה ערכה מועט**, כשאין הסבר מתקבל על הדעת על שום מה נכבשה העדות עת רבה.
 - ואולם **אם ניתן הסבר לגילוי הדברים באיחור זמן** והסבר זה מתקבל על הדעת, **שוב אין לייחס חשיבות יתר לאיחור כשהוא לעצמו** (365 ו-ז).
- (2) משך הזמן העושה עדות לכבושה יכול שיהא קצר ויכול שיהא ארוך יותר, הכול לפי נסיבות העניין (366 א).
 - **בעבירות מין אין בעיה שמדובר בגברת שהתלוננה אחרי כמה שנים**, אומרים שלפעמים לוקח זמן כדי לעקל את הדבר, צריך אומץ בשביל זה.
- (3) בית המשפט **רשאי להסתמך על קטעי עדותו של עד גם אם אינו מקבל את דבריו כאמינים בשלמותם וכמקשה אחת**. ניסיון החיים מלמד שנדירים המקרים שבהם אין בתום עדות, בייחוד עדות ארוכה, קטע זה או אחר של אי-דיוק, שכחה או אף הינתקות מתיאור האירועים לאשורם, בדרך כלל שלא מדעת, ולעתים אף מדעת - **במיוחד מקום שהמדובר בעדות שנמסרה זמן רב לאחר האירוע עצמו**. עדות שיש בה **סתירות**, רשאי בית המשפט לנסות ולבורר בה את הבר מן התבן (בר זה הדבר החיובי), היינו לחלק את העדות באופן שבית המשפט **ייתן אמונו בחלק מן הדברים וידחה יתרתם**.
 - סתירה כשלעצמה איננה חייבת להוליך לשלילת דברי העדות, אם יש הסבר סביר לסתירה. בחירה זו בין קטעי דברים איננה יכולה להיעשות באופן שרירותי, אלא מתבקש יסוד סביר להבחנה שמבחין בית המשפט בין חלקי העדות (317 א-ב).
 - בית המשפט יכול להגיע שהמתלוננת שיקרה בהכל חוץ מזה שהיא אומרת שהוא אנס אותה.
 - בתיקים אחרים זה לא קורה, אם הוא משקר אז הוא משקר.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- היום ההגדרה של אונס "הבועל אישה שלא בהסכמתה", היא רק צריכה להגיד שזה מה שהיה. בעבר ההגדרה הייתה שונה.

• ה. (1) לצורך עבירות האינוס בסעיף 345 לחוק העונשין מוגדרת "בעילה" כהחדרת איבר מאיברי הגוף או חפץ לאיבר המין של האישה. איבר המין של האישה הוא אפוא האובייקט הבלעדי של מעשה האינוס. לעניין זה מספיקה התחלת חדירה ואין צורך בחדירה ממש אל תוך איבר המין. כמו כן אין ביצועה של העבירה נשלל רק עקב העובדה שקורבן העבירה נשארה בבתולה (345 ז-346 ב).

• ו. (1) יסוד נוסף לעבירת האינוס שבסעיף 345 (א) **לחוק העונשין** הוא המרכיב של "עקב שימוש בכוח, גרימת סבל גופני, הפעלת אמצעי לחץ או איום באחד מאלה" (367 ב).
(2) השימוש בכוח אינו מתפרש רק כפשוטו אלא יכול להתבטא גם בעצם ההתגברות בכוח על ההתנגדות הגופנית לבעילה, כגון דחיפת הקורבן למצב שכיבה. אמצעי לחץ כוללים גם צעקות ואיומים מילוליים וגם לחץ פסיכולוגי, למשל איום בנידוי חברתי (367 ב-ג).

• ז. (אליבא דנשיא מ' שמגר): (1) **גופם של איש או של אישה הוא לעולם שלהם, ואין אישה הופכת חופשית לכול בשל כך שהיא מקיימת יחסים עם זה או עם אחר**. הרצון לחזר אחרי אישה כדי לזכות בחסדיה, בין אם כבר זיכתה בהם מאן דהוא אחר ובין אם לאו, הוא לגיטימי, אך כך גם הזכות שלה לברור לעצמה בן-זוג ולהחליט בעצמה למה היא מסכימה ולמה לא (324 ג-ד).

קו המחשבה = הגבר רוצה לזכות בחסדיה של האישה - הנאנסת חייבת להגיד 'כן', שתיקתה לא שווה כן, שתיקה איננה הסכמה!

(2) **היעדר ההסכמה החופשית של קורבן עבירת האינוס צריך להיות מוכח על-ידי התביעה**. יכול, כמובן, שהעובדה האמורה תעלה מן הדברים הנאמרים על-ידי קורבן העבירה, מהתנהגותה או ממערכת הנסיבות הכללית הנפרשת לפני בית המשפט. הסכמה חופשית עולה מתוך מתן ביטוי להסכמה, ולא די בהיעדר התנגדות, אם זה יכול להיות בנסיבות העניין תולדה של פחד, הלם או חוסר אונים שהאישה נקלעה אליו (346 ג-ד).

(3) כתוצאה מזניחת היסוד של "נגד רצונה" בהגדרת עבירת האינוס נעלמה הדרישה הראייתית, נחלת העבר, שלפיה יש להוכיח התנגדות פיסית אופטימלית של קורבן העבירה שנמשכת עד לרגע האחרון. התנגדות כביטוי לאי-הסכמה היא פועל יוצא של הנסיבות הסובבות את העבירה. יכול גם להיות היעדר הסכמה שאינו כולל התנגדות פיסית סבירה, אלא הבעת שלילה מילולית גרידא (346 ה-ו).

(5) **הסכמה להתעלסות** (נשיקות וחיבוקים) אינה ipso facto הסכמה לבעילה ואינה מונעת הבעת אי-הסכמה לבעילה (347 א-ב). חיבוקים ונישוקים לא נותנת הסכמה לסקס.

(7) **אין הכרח בכך שהאי-הסכמה תובע בצעקות, בהיאבקות וכדומה**.

אין מקום לתמיהה מדוע פלונית לא צעקה, כאשר הנסיבות היו כאלה שהיא **ראתה עצמה בסכנה לו הייתה מביעה התנגדות קולנית**, או אם הצעקה היא, בנסיבות העניין, חסרת תוחלת או תועלת. יש אף שאישה נוקטת שיטה של ניסיון שכנוע, ומבקשת להניא את האנס ממעשיו בדברי רוגע.
<- אין בכך כהוא זה ממידת ההסכמה החופשית (347 ו-ז).

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(8) גבר המתעלס עם אישה בהסכמתה אינו חייב לקרוא מחשבותיה ולחוש מידיית כאשר חל שינוי בגישתה והיא פוסקת להסכים למעשה, אולם אם האי-הסכמה מובעת בדבריה או נובעת מהתנהגותה, די בה כדי להפוך בעילה - הנעשית בניגוד להבעת האי-הסכמה - לעבירה (347 ד).
- גם באמצע הסקס אם הגברת אומרת 'די' והאדון לא מפסיק זה אונס!

5 בדצמבר 2017

שיעור שישי

פס"ד גואטה – הייתה גברת שהודתה בפני חוקר פרטי שהיא שיקרה במשפט והיא פשוט תפרה את גואטה והכל מוקלט. היא באה לבית המשפט ואמרה שהיא שיקרה לחוקר הפרטי ולא לבית המשפט ובית המשפט קיבל את הטענה. יכול להיות שהיא שיקרה לחוקר הפרטי, אבל אם שיקרת פעם אחת יכול להיות שתשקרי תמיד. מה שיפה בפסק הדין לדעת המרצה, זה כשאתה קורא את השורה הראשונה של פסק הדין אתה יודע מה הולך להיות.

* ע"פ 819/96 יעקב גואטה: בייבי-סיטר, תלמידת תיכון בת 17, בת למשפחה ענייה, עשתה שמרטפות במשפחה עשירה. שתי המשפחות קרובות משפחה. יום אחד טלפנה לחברתה, נפגשה אתה ומסרה לה מכתב, כתבה שנאנסה על ידי הדוד גואטה, ושהיא הולכת להתאבד. היא התלוננה על כאבי בטן, סיפרה גם לעובדת הסוציאלית שנאנסה, סירבה למסור תלונה מפורטת, משום שלא רצתה לפגוע במשפחה. המשפחה שלה ניסתה להניא אותה מלמסור את התלונה, תחילה היא נכנעה ללחצים אבל אח"כ מסרה תלונה. לאחר שהוגש כתב האישום היא כתבה שהיא חוזרת בה מהתלונה, הפרקליטות החליטה להמשיך בכל זאת. הוא הורשע באונס ובהדחה. אבל המשפחה לא שקטה ולא נחה והפעילה חוקר פרטי. היא הייתה באותה עת בצבא. הוא לקח אותה טרמפ, וסיפר לה שהוא עובד עבור חברת ביטוח וביהלומים, וסיפר שהוא מחפש בחורות שירמו בבית המשפט בשביל חברת ביטוח. היא התפתתה והתחילה להשוויץ שגם היא רימתה בבית משפט ושהוא הורשע בזכות עדותה. דבריה אלה הוקלטו, ביקשו לחדש את המשפט, ואת העדות הנוספת שמע השופט אילן, ואמר שהוא מאמין לבחורה שטענה שבדבריה היא רימתה את החוקר הפרטי, משום שראתה הזדמנות לעשות כסף, וכי ולא רימתה בבית המשפט בעניין האונס.

הערה - ד"ר היימן מוצא אלמנט בעייתי כי הוא לא יודע איפה היא שיקרה וזה לא מעניין, מה שמעניין זה שכנראה האמינות אינה בשמיים.

רמת הענישה בתיקים האלה זה שלוקחים וזורקים את המפתח, זה תיקים שאם משיגים בהם ענישה חד ספרתית, זה אומר שנעשה שירות נאמן ללקוח.

בעיני המרצה יש אלמנט ספקולטיבי – אי אפשר לדעת איפה היא שיקרה. יכול להיות שהוא אנס אותה ויכול להיות שהוא גם לא. לדעת המרצה, דבר כזה מטיל ספק סביר. מטעמו של סניגור – הוא אומר לעצמו מה עוד

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הוא יכול לעשות? הוא הביא הודאה שלה שהיא שיקרה ובית המשפט אומר שהוא מאמין לה שהיא שיקרה רק עם החוקר הפרטי.

ע"פ 5938/00 נסים אזולאי: גבר לקח ילדה, התחיל להפשיטה והיא אמרה לא. אח"כ כבר לא התנגדה, והוא שכב אתה. הורשע במחוזי. בייניש: ה"לא" הראשון מספיק גם להמשך, ולכן יש להרשיע. לא מתערבת בהתרשמות הערכאה הראשונה; מצא (מיעוט): מצא פרכות ובעיות אבל השאלה העקרונית היא האם ה"לא" הראשון לגבי ההפשיטה מחייב גם הלאה לגבי המגע המיני. יכול להיות שבהתחלה היא לא רצתה אבל אח"כ התרצתה.

מצא אומר שיכול להיות שבהתחלה היא לא רצתה ואחרי זה התרצתה.

פירוט העובדות:

המתלוננת הינה ילידת 1.8.1985, כך שביום האירוע נושא האישום (27.8.1999) מלאו לה 14 שנים. אף-על-פי-כן הועמד המערער לדין בעבירת אינוס לפי סעיף 345(א)(1) לחוק, ולא בעבירת אינוס קטינה שטרם מלאו לה 16 שנים לפי סעיף 345(ב)(1) לחוק, שכן הוסכם כי המתלוננת הציגה עצמה בפני המערער כמי שמלאו לה 16 שנים.

שלושת שופטי ההרכב בבית-המשפט המחוזי מצאו את גרסתה העובדתית של המתלוננת מהימנה וקיבלו אותה במלואה. וזו השתלשלות הדברים כפי שהיא נלמדת מעדותה של המתלוננת בפני בית-משפט קמא:

המתלוננת הכירה את המערער ביום שלישי 24.8.1999, עת טיילה עם חברתה ב"הדר" שבחיפה. המערער פנה אליה באומרו: "איזה חמודה" או "איזה תלתלים". בהמשך אותו יום, בפגישה נוספת, ניגשה המתלוננת למערער וביקשה ממנו סיגריה. במהלך אותו מפגש שאל המערער לשמה של המתלוננת ולגילה, והיא ענתה שמלאו לה 16. המערער סיפר למתלוננת כי הוא בן 22 (אף שגילו אותה עת היה 34). בתשובה לשאלתו סיפרה המתלוננת למערער שהיא מתגוררת בהוסטל לנערות בחיפה ונקבה בשמו. בהודעתה המשטרית (נ/2) הוסיפה המתלוננת כי המערער שאל אותה מדוע היא בהוסטל, והיא ענתה "בעיות" בלי לפרט. באותו מפגש היכרות סירבה המתלוננת לתת למערער את מספר הטלפון שלה והעדיפה שהמערער ייתן לה את מספר הטלפון שלו. המתלוננת התקשרה אליו למחרת היום. באותו שיחה טלפונית שאלה המתלוננת את המערער איזה סוג קשר הוא מחפש, ובמילותיה: "שאלתי אותו אם הוא מחפש קשר רציני או קשר לסטוץ, כי אם זה רק לסטוץ זה לא מתאים לי, מסיבות אישיות... הוא אמר לי שהוא מחפש קשר רציני, וגם לו לא מתאים קשר של סטוץ..." (עמ' 5 לפרוטוקול). באותו יום לא נפגשו השניים אף שהמערער ביקש זאת. ביום חמישי סיפרה המתלוננת למנהלת ההוסטל על היכרותה עם המערער, ואף על כך ששיקרה לו לעניין גילה.

ביום שישי, 27.8.1999, התקשרה המתלוננת למערער בסביבות השעה 20:00, והשניים קבעו להיפגש. המתלוננת ביקשה מהמערער להגיע תחילה להוסטל ולהציג את תעודת הזהות שלו, בהתאם לנוהל שחל במקום. המערער השיב כי אינו יכול להגיע וביקש שהמתלוננת תיסע במונית לקולנוע "עצמון" בהדר ותפגוש אותו שם. כשהגיעה למקום המפגש, עמדה המתלוננת לרדת מן המונית, אולם המערער הורה לה להישאר והחליט כי ייסעו לביתו של אבי, חברו של המערער (להלן – אבי). שם, על גג הבית, עישנו המערער ואבי גראס, ואילו המתלוננת סירבה

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

להצעתו של המערער לעשן אתם. בהמשך הערב צעדו המתלוננת והמערער ברגל לפאב בקרבת מקום. במהלך ההליכה לפאב ניסה המערער לנשק את המתלוננת, אולם היא סירבה.

לדבריה: "זה היה נראה לי מוזר כבר בהתחלה. אמרתי לו שגיע הזמן, בינתיים זה מוקדם" (עמ' 6 לפרוטוקול). הם ישבו בפאב כשעתיים, והמערער הזמין למתלוננת בירה. בפאב ניסה המערער שוב לנשק את המתלוננת, אך היא סירבה. לאחר שיצאו מהפאב וצעדו ברגל, ניסה המערער פעם נוספת לנשק את המתלוננת, והפעם היא הסכימה. לדבריה: "גם בדרך מהפאב הנאשם [המערער – ד' ב'] ניסה לנשק אותי ונכנעתי לו והסכמתי להתנשק איתו. עצרנו שם והתנשקנו. ליד הבית הנטוש, הוא נעצר והחליט שוב לנשק אותי. אני הסכמתי" (עמ' 6 לפרוטוקול).

לפי עדותה של המתלוננת, לאחר שהמערער נשק לה הוא משך אותה לבניין הנטוש שבקרבתו נעצרו, ושם החל להפשיטה. המתלוננת הגיבה באומרה: "מה אתה עושה" וכן "לא, לא, לא", אולם המערער המשיך במעשיו והפשיטה מכל בגדיה עד שנשארה עירומה לחלוטין. במהלך הפשיטה השכיב המערער את המתלוננת על הרצפה. אחר כך התפשט אף הוא, וחדר אליה. המתלוננת העידה כי שכבה על הרצפה קפואה ומאובנת, וכי נאטמה: "פשוט הייתי אבן..." (עמ' 7 לפרוטוקול). כן העידה כי המערער לא הכה אותה ולא השמיע אימים, ובחקירתה הנגדית אף ציינה כי בעת החדירה לא הרגישה כאב. לשאלת הסניגורית, ענתה: "לא הרגשתי כלום... כי לא רציתי להרגיש" (עמ' 19 לפרוטוקול).

✓ במשפטים כל מילה היא חשובה – המילה פה היא "משך אותה" אפשר היה להגיד "גרר אותה" או "הוביל אותה". לדעת המרצה – "משך" זה יותר קרוב ל"גרר".

בייניש - במסגרת חוק העונשין (תיקון מס' 22), תשמ"ח-1998 (להלן – תיקון 22) תוקנה עבירת האינוס ברכיב הנוגע לאי-הסכמת האישה למגע המיני, והביטוי "נגד רצונה" הוחלף בביטוי "שלא בהסכמתה החופשית". בעוד שצמד המילים "נגד רצונה" השמיע, כמו מעצמו, דרישה לגילוייה של התנגדות פיזית מצד האישה למעשה האישות, הרי הביטוי "שלא בהסכמתה החופשית" הדגיש את ההיבט הפנימי של רצון האישה. כתוצאה מכך נזנחה הדרישה הראייתית שלפיה יש להוכיח התנגדות פיזית מצד קורבן העבירה **ודי בשלילה מילולית כדי ללמד על אי-הסכמת האישה למגע המיני. במקרים מסוימים יש גם בהתנהגותה הפסיבית של האישה כדי להצביע על היעדר הסכמה מצדה למגע המיני, והכול בהתחשב בנסיבות האירוע** (887 – 888א) - **בייניש אומרת** שהיא גם אמרה לא וגם הייתה קפואה במקומה.

✓ בעבר היה צורך להתנגד פיזית, היום אין את זה יותר – היום אומרים שלא בהסכמתה החופשית – אין צורך בהגדרה שימוש בכוח.

במקרה דנן מעשי המערער, אף שלא לוו באלימות קשה, היה בהם שימוש בכוח נפרד וחיצוני למעשה האישות עצמו. המתלוננת הביעה את סירובה באופן מפורש כאשר אמרה למערער עם תחילת הפשיטה "לא". מאחר שהמתלוננת לא התנגדה פיזית למעשיו של המערער לאחר מכן, אך ברור הוא שהמערער לא היה צריך להפעיל כוח משמעותי כנגדה. בנסיבות אלה די במשיכת המתלוננת על-ידי המערער אל עבר הבניין הנטוש, הפשיטה

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

על-ידיו מכל בגדיה והשכבתה על הרצפה בעודה משותקת ופסיבית לחלוטין על-מנת לקיים את דרישת ה"שימוש בכוח" בהגדרת העבירה. ברי כי בפעולות אלה של המערער היה כדי לאפשר את מעשה האינוס, ומכאן שמתקיים קשר סיבתי בינו לבין יסוד ה"בעילה" - בייניש אומרת – גררת אותה, היא אמרה לך לא, הפשטתה אותה והיא נשארה קפואה במקומה – זה אונס.

♥ מי שהיה מודע לקיומה של נסיבה או חשד בקיומה ונטל במודע סיכון שהיא מתקיימת, אינו יכול להיחשב כמי שטעה טעות כנה לגביה. במקרה דן הוכח שהמערער עצם עיניו מפני היעדר הסכמתה של המתלוננת לקיום יחסי-המין עמו, אם לא למעלה מכך. בכך נסתרה ממילא טענת המערער בדבר טעות במצב דברים. (895א – ב).

➤ טעות כנה לעומת עצימת עיניים – עצימת עיניים ← עצמת עיניך מלראות את הברור מאליו. טעות כנה אומרת ← טעות באמת. ברגע שהגברת אמרה לו לא והוא משך אותה בכוח והיא הייתה קפואה במקומה, הוא לא יכול לטעון שמדובר בטעות כנה אלא מדובר בעצימת עיניים – עצמת עיניך מלראות את הברור מאליו, שהגברת לא רוצה.

מצא – מיעוט (1) – אין לקבוע כלל, שכאשר אישה מביעה אי-הסכמה מילולית בשלב שקדם למגע המיני, יעבור הנטל לנאשם להוכיח כי בשלב מאוחר יותר הסכימה האישה למעשה. משקלה הראייתי של אי-הסכמה מילולית לפני קיום היחסים והשפעתה על נטלי הראיה במשפט טעונים בירור וקביעה על-פי נסיבותיו של המקרה הנתון. "אי-הסכמה מילולית מפורשת" בשלב שבו גבר מבקש את קירבתה של אישה עשויה תוך פרק זמן קצר להפוך ל"הסכמה מפורשת", ולאו דווקא מילולית. כגון דא יש לנהוג מידה של זהירות מיוחדת (1905 – ז) – בהתחלה הגברת אומרת לא ואחר כך היא מתרצה.

בנסיבות מתאימות גם התנהגות פסיבית, שאין עמה מילים או מעשים, עשויה לבטא חזרה מסירוב או אף הסכמה. על-כל-פנים, היעדר תגובה מצד אישה שמלכתחילה ביטאה סירוב מילולי להפשטתה ולבעילתה עשוי, בנסיבות מתאימות, לעורר ספק בדבר מודעותו של הנאשם להיעדר ההסכמה (1906) – מצא אומר בעצם שיש לראות את דפוס ההתנהגות שלה בסיטואציה הזאת ושלדעתו מדובר בטעות כנה של הנאשם.

סיכום – בייניש אומרת עצימת עיניים ומצא אומר טעות כנה.

אלמנטים שונים

- די בעדות יחידה של קורבן עבירה ללא סיוע לצורך הרשעה - מילה כנגד מילה – אם האדון או הגברת מתלוננים – מספיקה מילה שלו או שלה כדי להרשיע. תוספת הראייתית הרלוונטית זה חובת הנמקה.
- ההתיישנות אצל קטין מתחילה בגיל 28, וקשה למצוא ראיות – התיישנות רגילה והתיישנות אצל קטינים מתחילה בגיל 28 ומסתיימת בגיל 38.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- החיזוקים המקובלים שהיו בעבר - תלונה מיידית או מצב נפשי נסער של הקורבן - אינם נמצאים במקרים רבים, ובמקרה ונמצאים, אינם בהכרח תוצאה של מה שקרה. אין לנו שום ביטחון שהמעשה נעשה בה על אמת, כי אין כלים או ראיות פורנסיות (מדעיות) חיצונית אובייקטיביות:
- עדות כבושה אינה מהווה כיום מכשול, היא יכולה להיכבש משך שנים. הפסיקה מקבלת את העובדה שאנשים שומרים בלבם את הטראומה משך שנים – עדות כבושה זו עדות שהעד או הנאשם כבש מליבו ולא מסר אותה באפשרות הראשונה שהוא יכול היה למסור אותה. עדות כבושה בעבירות מין יכולה להיות אמינה ולהתקבל, בכללי – עדות כבושה משקלה כמשקל נוצה.
- על פי הנחיית בית המשפט העליון, חוסר תגובה של קורבן אינה עדות לאי-ביצוע המעשה משום שכך נוהגים קורבנות; נותנים הסברים שונים לאי-עזיבתה את החדר – כלומר, כמו במקרה שדיברנו לעיל, כשהגברת קפאה, אפשר היה להגיד לה ללכת ושלא תשאר בחדר אבל בית המשפט העליון אומר שזה לא עובד ככה, הגברת התאבנה וקפאה.
- דרישת הכוח שהיתה פעם נעלמה מספר החוקים – היום – "שלא בהסכמתה החופשית"
- בדיקת מתלוננת בפוליגרף לפני הגשת כתב אישום אינה נהוגה בד"כ;
- המחשבה הפלילית במקרים אלה מגיעה לפזיזות ועצימת עיניים – לא נדרשת כוונה לאינוס. יש כוונה, מודעות (פזיזות וקלות דעת), רשלנות, אחריות קפידה ואחריות מוחלטת (אין יותר). עצימת עיניים.
- דיונים מסויימים מלווים על ידי סלבריטיז, מתקיימות הפגנות, התקשורת משחקת תפקיד מאוד חשוב ומאוד מהותי.
- בשיעור הבא ← נבין מה זה זכרונות מודחקים – זכרונות שצצו ועלו לאחר שנים רבות כשלפני כן הם היו כלואים בתת המודע של האדם. זכרונות כוזבים – זה זכרונות שמישהו חושב שיש לו אותם אבל השתילו לו אותם. פס"ד החולמת + פס"ד המזוזה.
- נדבר על האספקטים הפסיכולוגים, הניסויים הקליניים וכו'. אנו עדיין נמצאים בדוגמא של הילד בן 4 מהשיעור הראשון.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

שיעור שביעי

זכרונות מודחקים

פס"ד החולמת -

- בית משפט מחוזי תל אביב-יפו
תפח(ת"א) 1035/03

כב' השופטת ס' רוטלוי, ס.ג. – אב"ד

כב' השופטת י' אמסטרדם

כב' השופט ד"ר ק' ורדי

גברת חלמה חלום שאבא שלה אונס אותה והוא הורשע. אין לה שום תימוכין מעבר לזה – היא אמרה שהיא חלמה חלום ועולים לה זכרונות אמיתיים. האב נכנס לכלא ל-12 שנים.

בסיבוב הראשון השי' אמסטרדם זיכתה ושני השופטים האחרים לא. השופטת אמסטרדם נחשבת לשופטת מחמירה.

כנגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו ביצוע מעשים מיניים (אינוס ומעשה מגונה בכפייה) בבתו ילידת 1976 מאז היותה בת 3 שנים ועד למועד שבו קיבלה מחזור – בגיל 11. המתלוננת התלוננה במשטרה בהיותה כבת 26, שלש שנים לאחר שחלמה חלום בו אביה אונס אותה, חלום שהעלה לתודעתה את מעשי אביה מהעבר. הנאשם כופר במיוחס לו ומעלה השערה כי מדובר במניע כלכלי המתבסס על תביעה אזרחית שהגישה כנגדו המתלוננת בגין המעשים המיוחסים לו, בסך 5 מיליון ₪. מחמת התיישנותם של המעשים יוחסו לנאשם רק מעשים שביצע בבתו בעת שהייתה בת 10-11 שנים.

➤ הגברת בסך הכל חלמה, אחרי שהיא חלמה היא החליטה להגיש תביעה אזרחית ותלונה במשטרה.

ביהמ"ש המחוזי הרשיע את הנאשם ברוב דעות (השופטים ס.ג. רוטלוי ק' ורדי נגד דעתה החולקת של השופטת אמסטרדם).

השופטת ס' רוטלוי, והשופט ורדי: כדרך של עבירות המין, מדובר בגרסה מול גרסה כאשר עיון מדוקדק בכל הראיות מוביל למסקנה, שעדות המתלוננת ראויה לאמון מלא. הגם שבמקרה של מתן אמון מלא בגירסת המתלוננת, נדרשת חובת הנמקה בלבד, קיימות במקרה זה ראיות של ממש היכולות להגיע אף לדרגה של סיוע (שאיננו נדרש במקרה זה) ובוודאי להוות חיזוק של ממש לגירסתה האמינה של המתלוננת אל מול גרסתו השקרית של הנאשם.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

♥ לתשומת ליבנו – לנאשם אין גרסה – הוא פשוט אומר שאין לו מושג מה רוצים ממנו.

השופטת אמסטרדם, בדעת מיעוט, סבורה כי המאשימה לא עמדה בנטל ההוכחה הדרוש במשפט הפלילי, ועל-כן יש לזכות הנאשם, מחמת הספק. בנסיבות המיוחדות של המקרה דנן: מצבה הנפשי של המתלוננת, שהמומחים שטיפלו בה לא תמכו בדבריה בעניין גילוי עריות או איזכור אביה בהקשר המיני, היעדר איזכור למעשי אביה ביומניה, כשמדובר ביקיצה מחלום אשר הזכיר למתלוננת עבירות מין שבוצעו בה 20 שנה קודם לכן, כשאחד ממעשי התקיפה אירע, לטענת המתלוננת, במיטת הוריה, בעת שאמה ערה, בעוד האחרונה מכחישה שהייתה נוכחת באירוע כזה, כמו גם דברי המתלוננת לבת-דודתה שאינה בטוחה אם דברים שהיא זוכרת אכן קרו במציאות לא ניתן, להסתפק בעדות המתלוננת בלבד.

➤ המתלוננת בעצמה אומרת שהיא לא בטוחה. היא התחילה לספר דברים מופרכים כמו שאבא שלה אנס אותה ליד אמא שלה אבל אמר שלה אמרה שהיא לא יודעת על מה לדבר. לדעת המרצה: הרשעה שלא הייתה צריכה לקרות.

החיזוק והסיוע שהשופטים טוענים: לדוגמה, בעת שהגיעה לראשונה למסור תלונתה במשטרה (2/נ) יצאה המתלוננת לשירותים וכאשר חזרה אמרה לחוקרת: "עברתי דרך חדר האוכל והרחתי ריח של דגים וזה מזכיר לי שתמיד בתור ילדה היה לי ריח של סרדינים מהאיבר מין וזה נורא מביך" (2/נ עמ' 13 שורה 10-13). תגובה זו של המתלוננת לא ניתנה בתשובה לשאלה כלשהי, אלא היתה אמרה ספונטנית לחוויית הריח שספגה בעת שיצאה לשירותים במהלך החקירה.

➤ לדעת המרצה: אין סיוע ולא חיזוק ולא מסבך את האבא בשום דבר.

דוגמה נוספת התרחשה בעת ששהתה בניו-יורק ונסעה ברכבת התחתית עם בת דודתה ר. והבחינה באדם מבוגר שהסתכל עליה והוציא לה לשון (2/נ עמ' 2). התנהגותה בהקשר זה היתה קיצונית ובלתי מובנת לבת דודתה אך בהחלט יכולה להיות מובנת לאור הזיכרון שאקט זה, שיכול גם לא להתפרש כאקט פוגעני, עורר בה. היא ברחה מאותו איש וכשירדה עם בת דודתה ברציף, לדבריה: "ישבתי על הרצפה ובכיתי בכי היסטרי ורג לא הבינה מה קורה. אמרתי שאני כל הזמן מרגישה שאבא שלי עשה לי דברים איומים ואני לא מבינה למה אני מרגישה כך" (2/נ עמ' 2 שורה 22). חשוב להדגיש כי אירוע זה התרחש לפני שחלמה את החלום ותוכנו אומת על-ידי העדה ר.ג (עמ' 194 לפרוטוקול).

אין מחלוקת, כי המתלוננת סבלה מהתקפי חרדה כבר בגיל 11, אך לאחר מספר חודשים תופעה זו נעלמה. היא חזרה לסבול מהתקפי חרדה בגיל 15 (עמ' 83 שורות 8-9), ומגיל 16 היא החלה לקבל טיפול פסיכולוגי, שלוהו בנטילת תרופות פסיכיאטריות.

➤ לדעת המרצה זה גם מחזק את הגרסה של האבא וגם של המתלוננת. יכול להיות שהדכאוונות כל החיים היו בגלל שאבא שלה באמת אנס אותה או שבגלל התרופות, התבלבלו לה החלומות עם המציאות.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

תשובה לשאלה בכיתה - סוגיה פסיכולוגית לדוגמא: טוענים שביצעת עבירת גניבה – לא גנבת! אם אתה מודה, שלושה חודשי עבודות שירות. אם אתה לא מודה ותורשע, תהיה 4 שנים בכלא. אחוז ההרשעות בישראל הוא מעל 99%. מה עושים במצב כזה? מודים.

המרצה: חולק על פסק הדין הזה אבל יכול להבין אותו לעומת פסק הדין הבא (פסק דין המזוזה).

בתחילת שהותה בארה"ב זכתה המתלוננת לסיוע כספי מהוריה, אך בחלוף הזמן, היא עבדה במשך זמן קצר כנערת ליווי. (עמ' 70 שורה 27, ועמ' 71 ש' 3-5). לדברי המתלוננת, היא ציינה בפני הפסיכולוגית אליה פנתה החל מגיל 16 (אסתר אללוף – י.א.) כי היא מרגישה "שאבא שלי עשה לי דברים, ואני לא מבינה למה אני מרגישה ככה". אך כשהפסיכולוגית השיבה "שזה יכול להיות תסביך אדיפוס", היא השתקתה, ולא המשיכה בנושא זה.

✓ הסבר לגבי נערת ליווי – כשאדם עובר אונס יש כמה אפשרויות – אפשרות אחת שהוא יבזז לגופו ואפשרות אחרת היא הפוכה שהוא ישים על עצמו מלא בגדים ויחצוץ בינו לבין העולם החיצון.

➤ תסביך אדיפוס – הילד מאוהב באמא שלו, מבאס אותו שהוא נאלץ לחלוק את אמא עם אבא ואז הוא רוצה להרוג את אבא ולהיות עם אמא שלו אבל הילד מפחד מהאבא חרדת סירוס ולכן, בסופו של יום הוא מזדהה עם האבא ואז הוא מוצא בת זוג שהיא לא אמא שלו.

➤ תסביך אלקטרה – אצל בת יותר מסובך – קנאת פין – הבת מאוהבת באבא, האמא מפריעה, היא רוצה לרצוח את אמא אבל היא בסוף מזדהה עם אמא והיא מוצאת בן זוג שהוא לא אבא.

"ב-99 הייתי בניו-יורק. זה היה באוקטובר 99. אחרי שעברתי איזה שהוא תהליך שניסיתי, קראתי את 'כוחות של תת המודע', וכל מיני דברים שינסו לעזור לי ולהבין את עצמי, מין תהליך פנימי רוחני כזה, ובאחד מהם קראתי שאחת הדרכים זה לכתוב חלומות, לכתוב אותם על דף, ובאמת באותו יום התעוררתי מחלום, חלמתי שאני מקיימת יחסי מין עם אבא שלי. מיד שהתעוררתי כתבתי את זה על דף, **ואז באותו רגע פתאום נזכרתי בהכל. נזכרתי שחלמתי את החלום הזה מאז שאני זוכרת את עצמי או בעצם בעיקר מגיל ההתבגרות.** נזכרתי שהיו לי המון פעמים בגיל 15 ובגיל 16 שלא הבנתי, כאילו הייתי מסתכלת עליו, והייתי אומרת למה אני חולמת את החלומות האלה, אולי אני נמשכת אליו, אולי משהו לא בסדר איתי, וכל הזמן הייתי בודקת מה לא בסדר איתי, ואז באותו יום פשוט נזכרתי בכל מה שהוא עשה לי".

➤ ככה היא נזכרה, היא חלמה את החלום, כתבה אותו ונזכרה בהכל, זה המצב.

משנדרשה לרמת הוודאות בכך שחלומה שיקף אכן מציאות מודחקת הדגישה המתלוננת, כי הגם שהחזיון של התקיפות המיניות בא לה בשנתה, הרי שהוא היה מוחשי ביותר, ואין לה כל ספק כי הפגיעות המיניות אכן התרחשו, כלשונה: "יש לי חלומות שזה חלום דמיוני שאין לו הסבר. במקרה הספציפי הזה, זה היה חלום אבל זה בא כזיכרון בעצם. זאת אומרת זה היה משהו מאוד ברור שפשוט את קמה ואת יודעת שזה היה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

➤ בגדול היא אומרת שיש לה את היכולת לקום בבוקר ולדעת מה זה חלום שהוא חלום ומה זה חלום שהוא זיכרון.

"אני זוכרת שבגיל 13-15 הייתי חולמת שהוא אונס אותי. הוא אבא. הייתי נגעלת ממנו. הייתי בוחנת את עצמי אם אני נמשכת אליו".

♥ עשינו סיפור על גברת שחבר שלה הלך לשחק כדורגל – היא חלמה חלום, היא כתבה אותו, היא דיברה על זה עם חברים שלה, כתבה את זה, דיברה על זה עם המשפחה שלה, שוב כתבה את זה, דיברה על זה עם עורך דין, בגדול היא כל הזמן דיברה על זה וכתבה את זה שכנראה שהיא השתכנעה בעצמה. סיימנו את פסק הדין.

ההרצאה

אספקט משפטי – גלובלי.

מקרים משפטיים של זיכרונות מודחקים.

אספקט קליני.

מחקרים קוגניטיביים של זיכרון שווא.

האספקט המשפטי - זיכרון שווא ומשפט

חוק ההתיישנות, תשי"ח – 1958

סעיף 10 קטינות

"בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במניין הזמן שבו עדיין לא מלאו לתובע שמונה עשרה שנה".

אנחנו תמיד מפגרים אחרי ארה"ב בין 15 ל-20 שנה.

כשאנחנו חושבים על ארה"ב אנחנו חושבים על ניו וושינגטון וכו'. רוב ארה"ב זה לא ככה, זה עיירות קטנות מפורזות, חקלאיות עם כנסייה שמהווה מרכז של כולם. אם נשים לב בתוכניות כמו אקס פקטור – באים מעיירה קטנה ועובדים כמלצרים. המדינות האלה מורכבות מקבוצות קטנות.

• **Beth Rutherford – Missouri 1992** – אבא שלה היה כומר ואמא שלה הייתה מורה, היא הלכה למטפל שעשה לה היפנוזה והיא החליטה שאבא שלה אנס אותה ושאמא שלה עזרה לו ושאבא שלה ביצע בה שלוש הפלות באמצעות קולב של בגדים כשאמא שלה מסייעת בידו. היא הגישה תלונה במשטרה – בארה"ב זה עם מושבעים, הם השתכנעו ובאקט של ייאוש הסניגור של האבא החליט לעשות לה בדיקה גניקולוגית ויצא שהיא בתולה. המשפחה התרסקה. אין חולק על זה שהיא מאמינה באמונה שלמה שהיא נאנסה. החולק הוא – האם זה היה באמת?

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- **Nadean Cool – Wisconsin – 1997** – הלכה לאיזשהו מטפל והוא אמר לה שאבא שלה אנס אותה וכו' היה שם סיפור עם בננה ספליט – היא אוהבת את זה והוא אמר לה שזה סמל לזרע וכו' ושאבא שלה אנס אותה. היו מושבעים וכו', עורכי הדין של האבא שלחו למטפל פנצטיים וירטואליים וכל פעם שהגיע פציינט המטפל אמר לו שהאבא אנס או עשה מעשה סדום בילד וכו'. **בישראל אסור לעשות את זה כי זה שיבוש הליכי משפט.**

מדוע מעוררת הסוגיה דיון כה נוקב ?

- תרומת בתי המשפט לליבוי האווירה – מה שמגיע לבית המשפט מעניין ומרתק את הציבור.
 - תרומת התקשורת – מעניין את התקשורת.
 - נושא טעון כשלעצמו (התעללות בילדים).
 - מתח בין פסיכולוגים קליניים לאקספרמנטים.
- פסיכולוג קליני זה פסיכולוג שמטפל באנשים, אקספרמנטי עושה ניסויים במעבדה – הם אומרים שאין בעיה להשתיל זכרונות. 25% מהאוכלוסיה הם ניתנים לשכנוע בקלות – סובסטיביליים. הפסיכולוגים הקליניים אומרים שאצלם בטיפול הם נזכרים בדברים שקרו לפני שנים רבות וזה זכרונות שהיו מודחקים.

19 בדצמבר 2017

שיעור שמיני

הסרט של השקרים שראינו בכיתה רלוונטי לנו לשני דברים:

1. לשיעור של קבלת החלטות
 2. לשיעור על מכונת אמת
- את הסרט ניישם שבוע הבא.

26 בדצמבר 2017

שיעור תשיעי

זכרונות שווא – אספקט קליני

זיכרון משוחזר לעומת זיכרון מסולף.

השאלה המרכזית: האם מדובר בזיכרונות אמיתיים שצפו ועלו אחרי שנים רבות או בזיכרונות כוזבים?

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

זכרון כוזב ← **דוגמא:** גבריא אל ניסתה להשתיל למרצה זיכרון שהיא הייתה לפני שני שיעורים אבל אנחנו יודעים שהיא לא הייתה אבל אנחנו יודעים שמיטל הייתה. האם זה זיכרון מודחק או זיכרון מושתל?
זכרון מודחק ← היה שנים רבות בתת מודע ופתאום בגלל איזשהו אלמנט זה צץ ועלה.

זכרון כוזב (מסולף)

פסיכולוגים קוגניטיביים

פסיכולוגים זכרון שהודחק ושוחזר

פסיכולוגים קליניים

פסיכולוגים קליניים: יכולים להשתיל זכרונות. הפסיכולוגים הקליניים אומרים שמה שעולה אחרי שנים רבות זה אפשרי וריאלי.

פסיכולוגים קוגניטיביים: אומרים שמה שעולה אחרי שנים רבות זה קשקוש.

✓ יש נרטיבים לפסיכולוגים הקליניים ויש נרטיבים לפסיכולוגים הקוגניטיביים.

♥ **למבחן** - הגישה של המרצה: מאמין שיש אפשרות שיש זכרונות שצפים אחרי שנים רבות מאוד אבל זה לא עולה כדי מעבר לכל ספק סביר. יכול להיות שזה קורה אבל זה לא מספיק בשביל להרשע בן אדם.

זיכרון משוחזר

זיכרון שהודחק ושוחזר בהתאם לתיאורית הפיתוי של פרויד

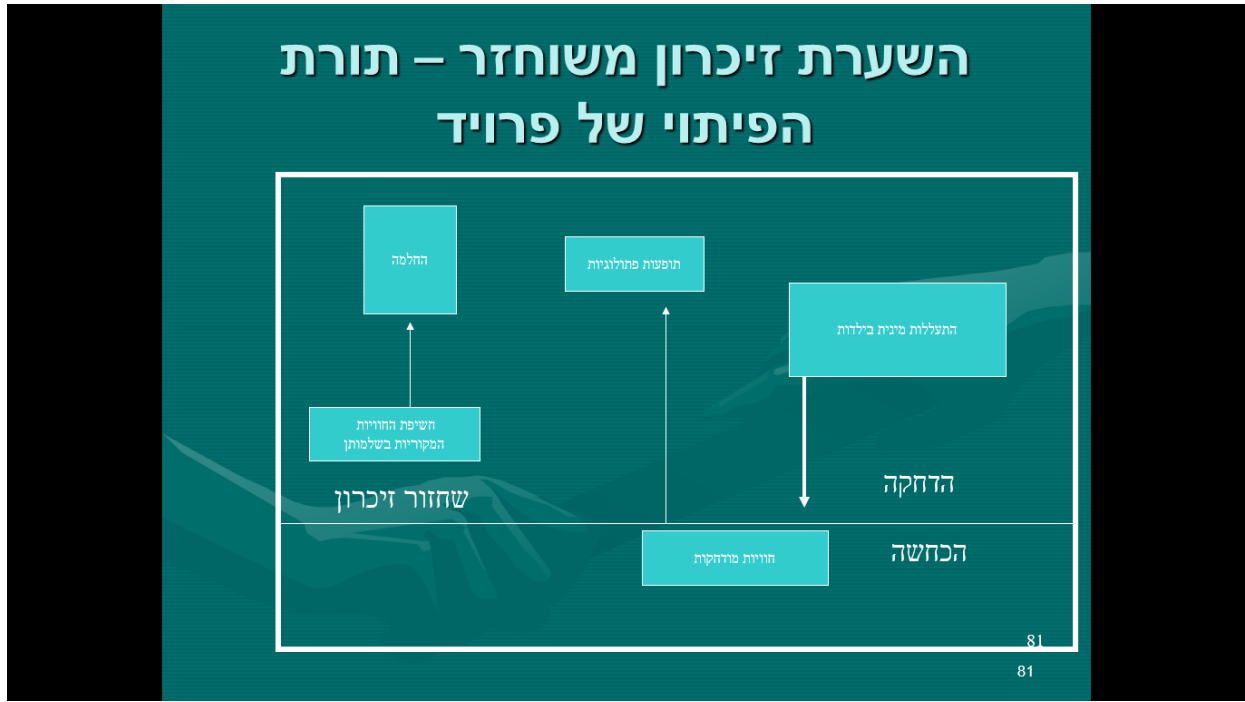
השערת זיכרון משוחזר – תורת הפיתוי של פרויד

תיאוריית הפיתוי של פרויד – מדחיקים לתת מודע ויש תופעות פתולוגיות. יש אנרגיה קבועה בגוף ובהתאם לאנרגיה אנחנו פשוט מחלקים אותה. דוגמא: אם יש ילד קטן שהוא בלחץ גדול בבית הוא לא יצליח ללמוד לקרוא כי הוא כל הזמן יהיה לחוץ מזה שמרביצים לו או קשה לו. זאת אומרת שצריך לפנות אנרגיה להליכי למידה.

נניח שיש טראומה בילדות שמודחקת לתת מודע אז יש לו תופעות פתולוגיות – יש לו טיקים בעין. איך מרפמים את זה? יש טיקים בעין בגלל שהאנרגיה מתרכזת בלהדחיק את הטראומה לתת מודע, ברגע שהוא יציף את הטראומה וידבר עליה ויתמודד איתה, האנרגיה שהוא משקיע בתת מודע תתפנה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של די"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

בערוב ימיו, פרויד, חזר בו מתאוריית הפיתוי שלו וגרס שמדובר בתסביך אדיפוס ותסביך אלקטרה – לא טראומות אמיתיות אלא טראומות מדומינות.

השערת הזיכרון המשוחזר

זכרון סיפורי לעומת זכרון חבלתי:

חבלתי

חושי, אפקטיבי דימויי
מודחק בתת מודע
נשאר בשלמותו ואינו משתנה
איננו מתבלה עם הזמן
שליפתו אוטומטית ואיננה רצונית
מיקום במח : אמיגלדה

סיפורי
סמנטי סימבולי
מאוחסן במודע
מושפע מתהליכים חברתיים
מתבלה עם הזמן
השליפה מכוונת ורצונית
מיקום במח : היפוקמפוס

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

זכרון סיפורי – ככל שהזמן עובר אנחנו שוכחים. אנחנו גם לא זוכרים הכל אף פעם, מי שקורא ספר לא זוכר הכל אף פעם. המוח האנושי זה לא מצלמה. המקום במוח של הזכרון הסיפורי נמצא באימפוקמפוס (בלטינית=סוס ים) – זכרון סיפורי זה זיכרון רגיל: "הזמן מרפא הכל", כלומר, הכל נשכח בסוף. אתה יכול לשלוט מתי לזכור את זה.

זכרון חבלתי – לזכור כך: זכרון שקפוא בתוך בועה של זמן. דוגמא: כדור שלג – זיכרון חבלתי. חייל שהיה בטנק, זרקו רימון הוא קפץ למעלה וחזר בחזרה למטה וחברים שלו היו מרוחים על הדפנות ומלא דם וכל פעם שהוא קם בלילה הוא זוכר את זה. ההזכרות היא לא רצונית אלא כפויה. אתה לא יכול לשלוט מתי להיזכר בזה. מדובר בסוג של טראומה. הזכרון החבלתי נמצא במקום במוח שנקרא האמיגדלה (ביוונית= שקד). האמיגדלה קשורה לאלמנטים שקשורים לרגשות, בעיקר לפחד. איך נזכור אמיגדלה? "חניבעל קטר" משתיקת הכבשים – את הקורבנות שהוא הושיב איתם בארוחת ערב, היה מוריד להם את החלק הזה מהראש, מטגן והם היו אוכלים את זה ביחד. כשהם היו מבינים שהוא ניסר להם את הראש והוא לקח את החלקים במוח שלהם, הם לא היו לחוצים כי הוא הוריד להם את האמיגדלה.

2 בינואר 2018

שיעור עשירי

חזרה על שיעור קודם

יצרנו את ההבדל בין זיכרון חבלתי לזיכרון סיפורי. זיכרון סיפורי זה כמו שאנחנו קוראים סיפור ומה שאנחנו זוכרים זה שזה מתקלה עם הזמן. אמרנו שהמיקום זה בהיפוקמפוס (סוס ים) ואמרנו שהזיכרון הסיפורי הרגיל בעצם מתעמעם עם הזמנים. להבדיל, דיברנו על זיכרון חבלתי וניתנה המשגה – כמו קפוא בבועה של זמן. מישהו קורה לו משהו, הוא זוכר בדיוק את האירוע – כמו בחג המולד שיש לנו את הכדורי שלג, ככה זה קפוא בבועה של זמן. מה שקרה בדיוק זוכרים. **דוגמא**: תאונה וזוכרים בדיוק מה קרה בתאונה ואנחנו זוכרים את זה כך שזה בא לנו פתאום. ההבדל המשמעותי שזה בדיוק באותה עוצמה, אותו פחד, אותם ריחות.

תיאורית הפיתוי – כשלים

פרויד בערוב ימיו טען כי תיאורית הפיתוי איננה נכונה וכי הזכרונות אינם אמתיים אלא נובעים מתסביך אלקטרה.

קורה לנו אירוע טראומתי כשהיינו ילדים ואנחנו מדחיקים את זה לתת מודע. יש אנרגיות שמושקעות בתת מודע והן אמורות להיות מושקעות בדברים אחרים כמו גדילה, קשרים עם אנשים אחרים וכו'.

אמרנו שבערוב ימיו של פרויד הוא בעצם טען שאין מדובר באמת בדברים נוראיים שעשו לנו כשהיינו ילדים אלא תסביך אלקטרה (שהילדה מאוהבת באבא ומחפשת מישהו כמו אבא).

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

Confabulation

הכוונה כאן הינה לאירועים אשר ממש מומצאים ע"י החולים, בחזקת להד"ם ו/או עורבא פרח. בעגה המקצועית lying honest.

קונפבולציה נצפית בד"כ כאשר החולים מתבקשים לספר על אירועים אישיים שלכאורה אירעו בעברם.

קונפבולציה נצפתה מס' פעמים בחולים בעלי פגיעה ב- ventromedial aspects of the frontal lobes או פגיעה ב- basal forebrain.

✓ קונפבולציה – דמיונות שווא - אנשים שמאמינים טוטאל בסיפורים של עצמם. זה ברמה של מחלת נפש שמה שקורה זה שמה שנדפק זה האונות הפרונטליות או בגרעינים הבזלים – יש במוח צבירי תאים שמתפקדים כגרעינים והם בעצם אחראים על משהו מסוים (יש כמה סוגים שלא ניכנס אליהם). פגיעה במקומות אלה יכולים לגרום לאנשים פשוט לסבול מקונפבולציה ותת התופעה של קונפבולציה זה ←

reduplicative

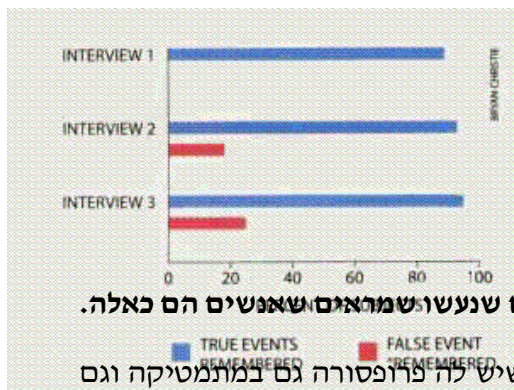
paramnesia

תת תופעה של קונפבולציה הנה paramnesia reduplicative כאשר אנשים חושבים שהמקורבים להם שוכפלו. לדוגמא אחד המטופלים היה משוכנע שכל משפחתו שוכפלה ע"י חוצנים.

תופעה זו מלווה בפגיעה ב- frontal lobe.

✓ אנשים שמשוכנעים שהמשפחה שלה שוכפלה על ידי חוצנים. הם ממציאים לעצמם שקרים ומאמינים בהם. המרצה נותן את הדוגמא הזאת כי זו מחלת נפש.

✓ אנשים שיש להם זכרונות שווא הם אנשים נורמטיביים. אמרנו ש-25% מהאנשים הם סובסטיביליים (ניתנים לשכנוע).

"השתלת" זיכרונות של אירועי ילדות

• [Loftus 1995](#)

ניסוי ראשון -

אמרנו ש-25% מהאוכלוסייה הם סובסטיביליים. כעת אנו נראה ניסויים שנעשו שמהאדם שאנשים הם כאלה.

יש לנו את כוהנת זכרונות השווא שנקראת אליזבת לופטוס – יהודיה שיש לה פרופסורה גם במתמטיקה וגם בפסיכולוגיה, היא גם הגיעה לארץ להעיד במשפט של דה מניוק. היא זו שהוכיחה שיש 25% מהאוכלוסייה שהם סובסטיביליים יותר מאחרים. הדוגמא: לקחו סטודנטים מפרינסטון (100 סטודנטים) ופנו להורים שלהם. ביקשו מההורים שיתנו שלושה אירועים שקרו לסטודנטים בילדותם בוודאות ואירוע אחד שלא קרה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

דוגמא:

אירוע כחול – קרה

אירוע אדום – לא קרה.

אירוע ראשון אמרו שהילדה בנתה בית מעץ, השני הלכה לים, השלישי – הייתה מסיבה עם ליצן ודפקו לה את העוגה בפנים. האירוע הרביעי – שברה את הזרת האירוע הרביעי לא קרה. ההורים אמרו לילדה שדיברו עם אמא שלה וסיפרו לה על ארבעת האירועים שקרו לה. בסשן הראשון הילדה זכרה רק את האירוע עם העץ. בסשן השני שאלו אותה מה היא זוכרת מהאירועים האלה, כ-18% נזכרו באירוע שלא היה מעולם.

השתלת זיכרונות של אירועי ינקות

• Nicholas Spanos 1999

• Carleton University

ניסוי שני -

הניסוי לעיל הוא **ניסוי היהירות**. לקחו אנשים ועשו להם בדיקות קאורדינציה. דיברו עם ההורים שלהם ואמרו להם שגילו למה יש להם נתונים טובים של קאורדינציה בגלל שכשהם היו בבית חולים מיד אחרי שם נולדו ועד אחרי גיל 3 ימים היה להם מובייל ואמרו להם שבזכות זה שהיה להם מובייל אז נהייתה להם קאורדינציה כי זה מגיל 0. אחר כך ביקשו מהאנשים לתאר את המובייל (חשוב לציין: **אף אחד לא זוכר את רגע הלידה שלו. עד גיל שלוש בדרך כלל לא זוכרים כלום!!!**).

כ-25% התחילו לתאר את המובייל ואת הצבעים של המובייל ואת הצבע של החלוקים של האחיות והיו בטוחים במאה אחוזים שהם זוכרים את זה.

הגברת סבירות התרחשות אירוע ע"י דמיון

• Loftus and Steven J.Sherman (Indiana University) (1996)

ניסוי שלישי – ניסוי של לופטוס ושרמן ובניסוי הזה מה שהם העשו זה כך:

הם נתנו לאנשים 40 אירועים וביקשו אותם לדרג את האירועים מ-1 עד 8. כאשר 1 אומר שאין סיכוי שזה קרה כשהייתי ילד, 8 אומר שזה קרה בוודאות כשהייתי ילד. קראו להם שלושה שבועות לאחר מכן שוב ומה שקרה איתם – עשו איתם דבר שנקרא **דמיון מודרך** – **דוגמא**: אמרו להם לעצום עיניים ולדמיון את הים, לדמיון את החול, השחפים וכו' ואז פתאום הם מסתכלים מסביב ולא רואים את אמא ואת אבא, הם מדמייים את הלחץ והפחד, הלכו לסוכה של המציל, הוא קרא לאמא ומיד אמא באה. עשו איתם כמה אירועים כאלה בדמיון. בא זה שעשה את הניסוי ואמר להם באוזן שהלכו לו לאיבוד הדפים שהם מילאו לפני שלושה שבועות ואז כשהם

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מילאו, גילו ש-25 אחוז מהאנשים דירגו בסבירות גבוהה יותר דברים שלא קרו ודומינו בדמיון המודרך.
לדוגמא: אם מאיה רשמה 1 הלכה לאיבוד בים, אחרי הדמיון מודרך היא רשמה 3.

זאת אומרת, **כשאתה מדמיין משהו, כשאתה חושב עליו ואתה מעבד אותו בראש, 25% מהאנשים יאמינו שזה קרה.** כמו בפסק הדין החולמת – היא חלמה, כתבה, דיברה עם חברים שלה ועם הפסיכולוגים שלה, היא חלמה את זה שוב, דיברה שוב, הלכה למשטרה וסיפרה למשטרה וככל שיותר ויותר היא התעסקה עם זה היא הייתה משוכנעת שזה באמת קרה. כך עובד המנגנון הזה אצל 25% מהאוכלוסיה.

- על מה בעצם הסתכלנו בנושא של האם זה זכרון אמיתי או זכרון שווא?

- יומן – בפסק דין החולמת כותבת יומנים אובססיביים. לא איזכרו את היומנים האלה פעם אחת בגילוי עריות.
- לבוש – לבוש פרובוקטיבי – עבדה בזנות זמן מסוים. אמרנו שאלה שעברו עבירות מיניות בגיל צעיר, אז או שהם יסתגרו מאחורי מעילים או שלהפך, הם הולכים לכיוון השני, יבוזו לגופם וכו'.
- פרובוקטיביות.
- מערכות יחסים כושלות.
- עדים – השאלה אם יש עדים או אין עדים. במקרה של החולמת בהתחלה האמא תמכה באבא ולאחר מכן האמא החליטה שהיא תומכת בבת. אבל עובדתית זה לא משנה.
- טיפול פסיכולוגי –
- חוו"ד פסיכולוגים - חוות דעת פסיגולוגים – יש לנו בחולמת.
- מהות הזיכרון (חד – מעומעם) – יש פסיכולוגים שאומרים שאם זה זיכרון שווא זה עולה טיפין טיפין ויש כאלה שאומרים שאם זה זכרון אמיתי זה עולה בבת אחת. השופטים חלוקים בסוגיה הזאת.

ע"פ 5582/09 פלוני נ' מ"י : ערעור על תפח(ת"א) 1027/05, מ"י נגד פלוני

יש לנו פסק דין במחוזי ועלה לעליון (5582/09). התיק נמשך 4 שנים. במחוזי הרשיעו את הבן אדם.

בעליון - פסק דין זה זיכה את הנאשם, ולו מחמת הספק. פסק דין זה קבע מסמרות בסוגיית הזיכרונות המודחקים/כוזבים ככל שהדבר נוגע לפן המשפטי. השופט עמית קבע שלוש אבחנות הקרדינאליות לענייננו.

אולם ראשית הבה נבחן את תפח(ת"א) 1027/05, מ"י נגד פלוני.

במחוזי –

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

ביום 6.5.2009 יצא מלפני בית המשפט המחוזי פסק דין שעניינו אב שהואשם והורשע באונס בתו בהיותה ילדה רכה בשנים. הילדה, עת הפכה לבגירה, נזכרה ביום בהיר אחד, כחמש עשרה שנים לאחר תום ביצוע מעשי האונס, כי נאנסה ע"י אביה. לטענתה זיכרונות האונס צפו ועלו לפתע פתאום, ובין היתר, היווה ניסיון אונס מצד חבר משפחה את הטריגר ל"ציפת הזכרונות" ככל שהדבר נוגע לאביה.

♥ אנו נשים לב עכשיו איך היא נזכרה ואיך מרשיעים בן אדם בישראל במאה ה-21 ←

ראשית, פנתה המתלוננת ל"קורא בעיניים":

"...איזה אדם שהיה באותו זמן באיזה כנס במלון נהר הירדן, האדם הזה ניחן בכישרון של קריאה בעיניים. כלומר קריאה בעיניים ובכתב יד... ואני באותה תקופה הייתי במצב נפשי קצת ירוד ומעבר לזה גם היתה סקרנות... והלכתי לאותו בן אדם. הלכתי עם אד' היא חיכתה בחוץ...בוא נגיד שזה פעם ראשונה שהעלו את הנושא של ה, שמישהו ידע על הנושא של הפגיעה בט'. ופשוט אמר לי שחבר של אבא שלי פגע בי ואז הוא אמר לי משהו כמו, את יודעת? אבל זה לא הפעם הראשונה שלך. נכון? ...תנסי להיזכר בילדות שלך. ישבתי שמה, ואני אומרת לעצמי, כאילו, אני באמת לא זוכרת כלום מהילדות שלי ואז הוא אמר לי, ואז הוא התחיל לגדף את אבא שלי, וקרא לו משהו כמו חלאת המין האנושי, ... ויצאתי משם. ירדתי למטה למזח, ליד הים, ישבתי ופשוט התחלתי לבכות. לבכות. אמרתי לעצמי דבר ראשון אני לא זוכרת כלום מהילדות שלי אז איך אפשר להגיד דבר כזה בכלל? דבר שני זה התחבר לי עם הרבה תחושות שעלו לפני כן. עוד לפני בכלל מה שקרה לי בט', האירוע, ניסיון אונס הזה" (עמ' 116-117 לפרוטוקול).

✓ אנו יכולים להגיד לנו שזו בחורה רצינית ושיש לנו מערכת משפטית רצינית ושעל סמך זה שקורא בעיניים אמר משהו לא יגישו כתב אישום. אבל...

המתלוננת - שלא האמינה כמובן לקורא בעיניים, שהרי אין עסקינן במקור אמין - פנתה לאורים ולתומים הרלבנטיים לענייננו לקורא במזוזות[1] ... [1]שם, עמוד 16.

"לדבריה, משראתה חברת המשפחה, הגב' ו', שמצבה אינו טוב, המליצה לה ללכת לרב. בתחילה התנגדה, אולם לאחר מכן התרצתה, והשתיים נטלו את מזוזות חדרה של המתלוננת, ונסעו לפגישה עם הרב. בפגישה זו, אמר לה הרב כי:

"...הוא רואה דרך המזוזה שעברתי שתי פגיעות בחיים..הוא שאל אותי מה אני עושה עוד בבית. ואז הוא אמר לי שאני צריכה להימלט על נפשי ולהציל אותה..." (עמוד 126-127 לפרוטוקול).

לשאלות בית המשפט אישרה המתלוננת כי לא אמרה לרב מילה וחצי מילה על ניסיון האונס או על אביה. לשאלה איך ידע הרב אודות מקרים אלו טענה: "אני לא יודעת אם הוא ידע או לא ידע, הוא אמר דברים שהיו נכונים, נקודה" (עמ' 293 לפרוטוקול).

✓ היא הלכה לרב עם מזוזה.

✓ על סמך שני הדברים האלה בית המשפט המחוזי החליט שהאבא צריך להיות בכלא.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אבחנותיו של השופט עמית בערעור בעליון

ההלכה היום -

השופט עמית קבע שיכול וקיים הבדל בין האמת הסובייקטיבית של המתלוננת לבין האמת האובייקטיבית[1].
[1]פסקה 127 לפסק דינו של השופט עמית, 5582/09 פלוני נ' מ"י.

✓ השופט עמית אומר שאין בעיה, היא מאמינה במאה אחוז שאבא שלה אנס אותה אבל זה לא אומר שזה נכון, אלא שהיא מאמינה, זה לא אומר שזאת האמת האמיתית.

" אפילו קריאת הפרוטוקול היבש של עדות המתלוננת אינה יכולה להותיר את עין הקורא ללא לחלוחית. ברי לחלוטין כי המתלוננת מאמינה מתוך שכנוע עמוק כי המערער עשה בה את המעשים המיוחסים לו, וברי כי אמונה עזה זו היא הסיבה למצב הנפשי הקשה אליו נקלעה. זו האמת הפנימית-הסובייקטיבית של המתלוננת, אך השאלה העומדת בפנינו היא אם זו האמת החיצונית-האובייקטיבית. השאלה אינה של מהימנות דברי המתלוננת אלא של אמינות דבריה (על ההבחנה בין מהימנות לאמינות ראו ע"פ 10009/03 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(6) 769 (2004)). לא "אמיתותה" של עדות המתלוננת עומדת על הפרק אלא השאלה אם עדותה מבוססת על זיכרון מודחק עצמאי שלא השתבש במהלך השנים."

האבחנה השנייה הנה, כי קיים הבדל בין מקרים של אונס "רגיל" במשפחה, בו יש לקורבן זיכרון רציף ונגיש של מעשי האונס. בסיטואציות כגון אלה, לשם הרשעת הנאשם, די לבית המשפט להידרש לחובת הנמקה בלבד, קרי בית המשפט ינמק את פסק דינו ויבהיר מדוע בחר להאמין לגרסת הקורבן ולא גרסת הנאשם, תוך התמקדות אופציונאלית במצבו הנפשי של הקורבן כאלמנט שיכול להשליך על אמינות גרסתו. [1] להבדיל עת עסקינן בזיכרונות מודחקים/כוזבים הרי שכלים חשובים אלה מאבדים ממשקלם ומהאפקטיביות שלהם, שהרי קורבן העבירה מאמין בכל נפשו ובכל מאודו, כי התעללו בו מינית בילדותו. [1]פסקה 127 לפסק דינו של השופט עמית, 5582/09 פלוני נ' מ"י.

מתוך האבחנות הראשונה והשנייה עולה האבחנה השלישית, המשמעותית ביותר לענייננו והיא "דיות הראיות" במקרה כגון זה, של זיכרון שצף ועלה לאחר שנים כה רבות. הובהר שעדות בסוגיה זו אינה עומדת בפני עצמה ושעל בית המשפט למצוא תימוכין בראיות החיצוניות לעדות המתלוננת. אין מדובר יותר לענייננו ב"מילת המתלוננת מול מילתו של הנאשם בלבד", ובלשונו של השופט עמית[1]. [1]פסקה 128 לפסק דינו של השופט עמית, 5582/09 פלוני נ' מ"י.

✓ בקטע של זכרונות מודחקים או מושגלים – אין יותר חובת הנמקה, זה לא מספיק. **זה לא מילה כנגד**

מילה!

"מאחר שהכלים העיקריים של מהימנות ושל מצב נפשי מאבדים ולו חלק מכוחם, על בית המשפט לתור אחר ראיות מחזקות חיצוניות שאינן נובעות מהמתלוננת עצמה (היא מאמינה במאה אחוז שזה אמיתי) כדי להרשיע

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

את הנאשם, כגון: עדויות נוספות, מעשים דומים, הודאה או ראשית הודאה וסימנים רפואיים או נפשיים- התנהגותיים בזמן אמת".

✓ לא שלוש שנה אחרי אלא בזמן אמת – כשהיא הייתה ילדה, לפני 15 שנים כשהיו אלמנטים בעייתיים ולא היום כשיש לה אלמנטים בעייתיים.

- בנוסף קבע השופט עמית Heuristics (כללי אצבע), להרשעה מעבר לכל ספק סביר בתיקי

- זיכרון מודחקים/כוזבים, שראוי שיעמדו לנגד עיני בית המשפט עת יכריע בתקפות זכרונות מודחקים/כוזבים:
(1) מטרת ההליך הטיפולי, (2) מהות הסוגסטיה, (3) תיעוד הטיפול או העדר התיעוד, (4) הכשרתו ומקצועיותו של המטפל[5], עדויות מומחים מטעם הצדדים[6] וקיומן או - העדרן של ראיות תומכות[7].

✓ **אין יותר מילה נגד מילה בזכרונות מודחקים או כוזבים!**

9 בינואר 2018

שיעור 11

חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998

החוק מאפשר לשים מישהו מאחורי סורג ובריאח אבל לא עושים את זה בדרך כלל, הסנקציה היא כספית. מדובר בעילה כספית.

לפני שנת 1998 לא היה את החוק הזה.

1. חוק זה מטרתו לאסור הטרדה מינית כדי להגן על כבודו של אדם, על חירותו ועל פרטיותו, וכדי לקדם שוויון בין המינים.

מה זה הטרדה מינית?

3. (א) הטרדה מינית היא כל אחד ממעשים אלה:

(1) סחיטה באיומים, כמשמעותה בסעיף 428 לחוק העונשין, כאשר המעשה שהאדם נדרש לעשותו הוא בעל אופי מיני;

(2) מעשים מגונים כמשמעותם בסעיפים 348 ו-349 לחוק העונשין;

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(3) **הצעות חוזרות** בעלות אופי מיני, המופנות לאדם אשר הראה למטריד כי אינו מעוניין בהצעות האמורות;

(4) **התייחסויות חוזרות** המופנות לאדם, המתמקדות במיניותו, כאשר אותו אדם הראה למטריד כי אינו מעוניין בהתייחסויות האמורות;

(5) התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחס למינו או למיניותו, לרבות נטייתו המינית;

(6) הצעות או התייחסויות כאמור בפסקאות (3) או (4), המופנות למי מהמנויים בפסקאות המשנה (א) עד (ז), בנסיבות המפורטות בפסקאות משנה אלה, גם אם המוטריד לא הראה למטריד כי אינו מעוניין בהצעות או בהתייחסויות האמורות: **כשיש יחסי מרות** –

(א) לקטין או לחסר ישע – תוך ניצול יחסי מרות, תלות, חינוך או טיפול, ואם טרם מלאו לקטין 15 שנים – גם בלא ניצול יחסים כאמור, ובלבד שהמטריד אינו קטין;

(ב) למטופל, במסגרת טיפול נפשי, בריאותי, רפואי או פארה-רפואי – תוך ניצול תלות של המטופל במטפל; בפסקת משנה זו, "טיפול נפשי" – כהגדרתו בסעיף 347א לחוק העונשין;

(ג) לעובד במסגרת יחסי עבודה, ולאדם בשירות במסגרת שירות – תוך ניצול מרות ביחסי עבודה או בשירות;

(ד) לתלמיד בכיתה י"ב, י"ג או י"ג, שאינו קטין, תוך ניצול יחסי מרות בלימודים;

(ה) לתלמיד או לסטודנט, הלומד במוסד המקנה השכלה עיונית, דתית או מקצועית לבוגרים (בחוק זה – מוסד להשכלה לבוגרים), תוך ניצול יחסי מרות בלימודים;

(ו) למשתקם כהגדרתו בחוק זכויות לאנשים עם מוגבלות המועסקים כמשתקמים (הוראת שעה), התשס"ז-2007, במסגרת תעסוקה – תוך ניצול יחסי מרות בתעסוקה או ניצול תלות;

(ז) לאדם – תוך ניצול יחסי מרות או תלות, במסגרת הדרכה או ייעוץ של כהן דת או של מי שמתחזה להיות כהן דת או של אדם הידוע או המציג את עצמו כבעל סגולות רוחניות מיוחדות.

3(ב) התנכלות היא פגיעה מכל סוג שהוא שמקורה בהטרדה מינית, או בתלונה או בתביעה, שהוגשו על הטרדה מינית.

העונשים:

4. לא יטריד אדם מינית את זולתו ולא יתנכל לו.

5. (א) המטריד מינית אדם כאמור בסעיף 3(א)(3) עד (6), דינו – מאסר שנתיים.

(ב) המתנכל לאדם כאמור בסעיף 3(ב), דינו – מאסר שלוש שנים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(ג) הטריד אדם מינית אדם אחר כאמור בסעיף קטן (א) והתנכל לו כאמור בסעיף קטן (ב), דינו — מאסר ארבע שנים.

6. (א) הטרדה מינית והתנכלות הן עוולות אזרחיות, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש], יחולו עליהן בכפוף להוראות חוק זה.

(ב) בית המשפט רשאי לפסוק בשל הטרדה מינית או בשל התנכלות פיצוי שלא יעלה על סך 50,000 ש"ח, ללא הוכחת נזק; סכום זה יעודכן ב-16 בכל חודש, בהתאם לשיעור עליית המדד החדש לעומת המדד הבסיסי ← על הטרדה מינית מהפעם השנייה שהוטרה אדם יקבל פיצויים על סך 50,000 ₪.

(ג) לא יזדקק בית המשפט או בית הדין לעבודה, לפי הענין, לתביעה בשל עוולה לפי סעיף זה או לפי סעיף 7, שהוגשה לאחר שחלפו שלוש שנים מיום שנוצרה העילה והוראות סעיפים 18א ו-18ב לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958, לא יחולו על תביעה כאמור ← יש התיישנות של 3 שנים.

7. (א) מעביד חייב לנקוט אמצעים סבירים, בנסיבות הענין, כדי למנוע הטרדה מינית או התנכלות במסגרת יחסי עבודה, על ידי עובדו, או על ידי ממונה מטעמו אף אם אינו עובדו, ולטפל בכל מקרה כאמור, ולשם כך עליו:

(1) לקבוע דרך יעילה להגשת תלונה בשל הטרדה מינית או התנכלות ולבירור התלונה;

(2) לטפל ביעילות במקרה של הטרדה מינית או התנכלות שידע אודותיהם, וכן לעשות כל שביכולתו כדי למנוע את הישנות המעשים האמורים וכדי לתקן את הפגיעה שנגרמה למתלונן עקב ההטרדה או ההתנכלות.

(ב) מעביד המעסיק יותר מ-25 עובדים חייב, בנוסף לאמור בסעיף קטן (א), לקבוע תקנון שבו יובאו עיקרי הוראות החוק בדבר הטרדה מינית והתנכלות במסגרת יחסי עבודה ויפורטו בו דרכי הגשת התלונות שענינן הטרדה מינית או התנכלות והטיפול בהן, כפי שקבע המעביד (להלן — תקנון); המעביד יפרסם את התקנון בין עובדיו.

• אי פרסום תקנון — עבירה

8. לא פרסם מעביד תקנון כאמור בסעיף 7(ב), דינו — קנס, וקנס נוסף לכל שבוע שבו נמשכה העבירה, בשיעור הקנס הקבוע בסעיף 61(ג) לחוק העונשין.

✓ כל שבוע המעביד ישלם קנס ולכן, בכל פינה יש שלטים שאומרים מה קורה אם מטרידים.

לומדים על המוח – אין צורך ללמוד למבחן.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

16 בינואר 2018

שיעור 12

אי שפיות

תיקון 39 – רוויזיה אדירה שעשו בחוק העונשין ומאז החוק נחלק ללפני 39' ואחרי 39'.

סעיף 19 אי שפיות – לפני תיון 39

אין אדם נושא באחריות פלילית למעשהו או למחדלו אם בשעת מעשה לא היה מסוגל מחמת מחלה שפגעה בשפיותו או מחמת ליקוי בכושרו השכלי, להבין את שהוא עושה או לדעת שאסור לו לנהוג כפי שנהג.

סעיף 34 ח' אי שפיות הדעת

לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש –

◆ (1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול במעשהו, או

◆ (2) להימנע מעשיית המעשה.

ההבדל בין שני הסעיפים הוא שבסעיף 34 ח' יש את סעיף 34 ח' (2) ← דחף לאו בר כיבוש.

דוגמא: מקרה בבאר שבע, המרצה היה עורך הדין בהתחלה. האמא החזיקה את הילדה והיא אמרה למרצה שהיא לא רצתה לזרוק אותה אבל היה לה קול בראש שאמר לה לשחרר אותה, היא פתחה את החלון ואז החזיקה אותה חזק חזק אבל היא לא יכלה להתנגד יותר לקול הזה ושיחררה אותה לאוויר. הילדה נפגעה לא קשה ואח של האמא היה באוטו, קלט מה קורה, עצר את האוטו, עצר את התנועה ולקח את הילדה לבית החולים. הפרקליטות התחילה עם ניסיון לרצח ואחרי משא ומתן שינו את כתב האישום לניסיון גרימת חבלה.

- ניסיון לרצח = 20 שנה.

היא הייתה במעצר, הפסיכיאטר של המעצר בדק אותה ואמר שהיא כשירה למעצר. ינון בא לשופט והסביר לו והשופט אמר שהייתה חוות דעת מאיש מקצוע וינון גם איש מקצוע אז השופט בדק וקיבלו את זה בסופו של דבר.

♥ **דחף לאו בר כיבוש ← אתה יודע שזה אסור אבל אתה לא יכול להתנגד לזה.** אתה יודע להבדיל בין טוב לרע אבל אתה לא יכול להתנגד לזה.

❖ יש אי שפיות משפטית ויש אי שפיות פסיכולוגית.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אי שפיות פסיכולוגית

- אדם נורמלי - דוגמא: הגברת נקייה ואפשר לאכול אצלה מהרצפה, מנקה את הבית שעה ביום. **נורמלית**.

- ניירוזה - דוגמא: גברת מנקה את הבית 4 שעות ביום, היא יודעת שזה מוגזם אבל היא מפחדת שאם היא לא תנקה את הבית, יקרה משהו רע לה או לבני משפחתה האהובים. תפיסת המציאות שלה תקינה והיא פרודקטיבית (חלק מהחברה). דוגמא נוספת: בנות שלא יושבות בפניה של השולחן ← ניירוזה היא כמו אמונה תפלה שצוברת תאוצה, היא גוזלת זמן, אי אפשר להתנער ממנה כי מפחדים שיקרה משהו רע למישהו אבל **לאדם יש תפיסת מציאות רגילה והוא פרודקטיבי**.

- הפרעת אישיות – הגברת מנקה את הבית בין 8 ל-10 שעות ביום ואף אחד לא נכנס הביתה, החלונות סגורים כבר 6 שנים והיא גם כמעט לא יוצאת מהבית. תפיסת המציאות שלה עדיין תקינה, היא יודעת שיש לה בעיה. **היא לא פרודקטיבית לחברה אבל תפיסת המציאות שלה תקינה**.

- פסיכוזה – מנקה את הבית 12 שעות ביממה, תפיסת המציאות שלה לקויה לגמרי וגלעד הוא שליח פיצה שבא לשכנה, השכנה לא עונה אז הוא בטעות דופק על הדלת של הגברת, היא פותחת לו את הדלת והוא מתעטש לתוך הדירה. הגברת אומרת לו להמתין, היא חוזרת עם גרזן, עורפת את ראשו כי הוא פיזר לה חיידיקים בבית. **תפיסת מציאות לקויה**. היא לא מבינה שיש לה בעיה.

אי שפיות מבחינה משפטית –

1. **אי שפיות זמנית** אין דבר כזה, מונח עיתונאי תקשורתי ← לזכור את זה כשם של להקה.

דוגמא: דימה נשוי טרי (שנה), דימה יוצא למילואים. אשתו כל הזמן אומרת לו שהיא מתגעגעת ושואלת איפה הוא ושהוא חסר לה, כל 10 דקי מתקשרת ומטריפה אותו. הוא מתקשר לחבר הכי טוב שלו ואומר לו שהוא לא יכול יותר עם ההטרדות של אשתו והוא רוצה שהוא יקח אותו למסעדה. חבר של דימה אומר שאין לו בעיה לקחת את אשתו למסעדה. יום אחד, אחרי שבוע במילואים בא המפקד ומשחרר את דימה לאפטר. דימה מגיע ב4 וחצי הביתה לפנות בוקר ורואה שיש אור בבית, הוא פותח את הדלת ושומע קולות מהחדר. אשתו עם שלושה מחבריו בחדר, הוא עם הנשק, דופק לכל אחד כדור בראש חוץ מלאשתו ומתנצל בפניה שנעדר זמן רע. באה המשטרה לעצור אותו והוא טוען שנהיה לו שחור בעיניים, הוא לא זוכר מה הוא עשה. האם זו יכולה להיות טענה לאי שפיות זמנית? לא, כי אין דבר כזה. זה שאדם כועס ועושה משהו, זה לא הופך אותו לזכאי – אדם צריך לשלוט בכעסים שלו. אפשר להוריד את זה מרצח להריגה בשל קנטור.

2. **אי שפיות בזמן ביצוע מעשה** – **דוגמא**: פיירוז מוגדרת כסכיזופרנית מגיל 7 והיא הגיעה למסקנה שאנסטסיה רוצחת סדרתית וצריך לערוף את ראשה. פיירוז עורפת את ראשה ← אי שפיות קלאסית, היא לא יודעת להבחין בין טוב לרע, בין מציאות לבין דמיון. אי שפיות קלאסית בזמן ביצוע העבירה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

3. **אי שפיות לאחר ביצוע המעשה** – דוגמא: 2 בנות לומדות למבחן, מיטל מוציאה 100 וגבריאאל מוציאה 97 בלבד. ואז גבריאאל רוצחת את מיטל במודע כי היא קיבלה יותר ממנה במבחן. שמים אותה במעצר שבוע. בשבוע מעצר גבריאאל מאבדת את שפיותה.

➤ **ההבדל המשפטי בין מקרה 2 ולבין מקרה 3** ← בסיטואציה מספר 2 אם מחליטים שהיא לא שפויה, היא הולכת לבית החולים לחולי נפש וברגע שמבינים שהיא בסדר, היא הולכת הביתה. בסיטואציה השלישית היא הולכת לבית חולים לחולי נפש אבל ברגע שמחליטים שהיא בסדר היא מועמדת לדין.

השימוש בסוגיית אי השפיות הוא מינורי שבמינורי!!!

אין כמעט מקרים של אי שפיות משתי סיבות:

- בית סוהר יותר מגניב מבית חולים לחולי נפש. בית סוהר קצוב בזמן – אתה יודע מתי אתה נכנס ומתי אתה יוצא.

- בבית חולים לחולי נפש יש סמכויות יותר גדולות. בבית חולים לחולי נפש - אפשר לאזוק, לתת זרמים חשמליים, חדר בידוד – אין שום גירווי חושי בחדר כזה, אתה כל הזמן חושב ומדמיין. אפשר להכניס לאמבטיות קרח, אמבטיות חמות, יכולים לכפות על אדם לקחת תרופות (התרופות מאטות אותם, התגובות נהיות איטיות, הם הולכים לאט) אנשים שם חיים בעולם שיש בו חוסר סדר.

רוב האנשים, גם אם יש להם אפשרות לטעון טענות של אי שפיות, הם לא רוצים לטעון כי הם לא רוצים לחזור לבית החולים לחולי נפש.

מי מחליט על אי שפיות פסיכולוגית? פסיכיאטר או פסיכולוג – פסיכיאטר יכול לתת תרופות ופסיכולוג לא.

סיכום:

אי שפיות זמנית – לא קיים.

אי שפיות בזמן ביצוע פשע – קלאסי.

אי שפיות לאחר ביצוע פשע – קלאסי אבל זמני.

סמסטר ב'

27 בפברואר 2018

שיעור 13

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

סכיזופרניה

"ואז באחד הלילות, כשניסיתי להירדם, התחלתי להקשיב לפעימות ליבי ולחוש אותן. לפתע נתקפתי פחד נורא שמא יפסיק ליבי לפעום. ומשום מקום הופיעו פנים ססגוניים, קמוטים במידה שלא תאמן. הם התחילו כנקודה קטנה, רחוקה לאין קץ, והסתערו קדימה גדולים בלי סוף לממדי ענק..... לא היה בו שום כבוד למרחב האישי שלי, שום נטייה לשמור על מרחק מתאים לשיחה. כשיכולתי להבחין בקלות בכל תוויו, כשהוא ואני היינו בערך באותו סדר גודל. כשחשבתי שיש בינינו רווח של רגל או שתיים, אולי, הוא היה למעשה במרחק של מאות מילין, והמשיך להתקרב ולהתקרב עד שהלכתי לאיבוד באיזו נקבובית של אפו והוא עוד המשיך להתקרב." (וונגוט, 1975, ע"מ 96-98).

הגדרה:

קבוצת מחלות המאופיינות בשיבוש חמור בארגון האישיות, עיוות המציאות ואי יכולת לתפקד בחיי היום יום. היא מופיעה בכל התרבויות, אפילו בכאלה המרוחקות מלחצי ציביליזציה ונראה שימיה כימי האנושות. בארה"ב כ- 6 מכל 1,000 איש נמצאים בטיפול לסכיזופרניה בכל שנה נתונה.

המחלה מופיעה לרוב, בשלהי ההתבגרות או בראשית ההתבגרות. לפעמים סכיזופרניה מתפתחת באופן הדרגתי של הסתגרות גוברת והתנהגות בלתי נאותה. לפעמים היא מופיעה בפתאומיות וסימניה בלבול חזק וסערת רגשות. את תקיפתם של מקרים חריפים אלה מחישה בדרך כלל תקופת לחץ אצל אנשים, שחיהם נוטים להתבודדות, השתקעות עצמית וחוסר ביטחון.

מאפייני המחלה:

בעוד שמחלות רגשיות מאופיינות בהפרעות של מצב הרוח, סכיזופרניה מאופיינת בהפרעות חשיבה.

ננסה לפרש ← "אני יכול להיות "תינוק כחול" אבל "תינוק חברתי" לא, אבל בכל זאת, תינוק לב כחול יכול להיות בספר הכחול שיצא לאור לפני המלחמה".

הפירוש: החולה סבל מבעיות לב + אסוציאציה של תינוק כחול עם דם כחול הובילה לפירוש של מעמד חברתי ומשם לתינוק חברתי ומן המונח כחול + חברה לספר הכחול של החברה.

רוב הסכיזופרנים מגלים חוסר תובנה. כשהם נשאלים מה לא כשורה אצלם או מדוע הם מאושפזים, אין להם לכאורה כל הערכה של מצבם וכמעט אינם מכירים בכך, שהתנהגותם יוצאת דופן.

הפרעות בחשיבה וברגש

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

◆ בד"כ מחלות רגשיות מתבטאות בהפרעות מצבי רוח, הרי שסכיזופרניה מאופיינת בהפרעות חשיבה. כנראה שהסיבה להפרעות החשיבה והקשב הינה חוסר יכולתו של הסכיזופרן לסנן ולברור את הגירויים שלפניו.

◆ "אני לא יכול להתרכז. הסחות תשומת הלב הן שמטרידות אותי. אני תופש שיחות שונות. זה כמו להיות משדר. הקולות מגיעים אלי, אבל אני מרגיש שמוחי איננו יכול להתמודד עם הכל. קשה לי להתרכז בצליל יחיד, כל צליל שהוא." (מק – גי וציפמן, 1961).

רוב הסכיזופרנים משוכנעים שמחשבותיהם משודרות לכלל העולם ושכוחות חיצוניים מנסים להשתלט על מחשבותיהם. בנוסף שכיחות האמונות כי קבוצות מסוימות או אנשים מסוימים מאיימים על הפרט או קושרים נגדו קשר.

אדם הסובל מתעתועי רדיפה נקרא פרנואידי, הפרנואידי עלול להתחיל לחשוד בקרובי משפחה ובחברים, לחשוש פן יורעל, או לטעון שעוקבים אחריו ומנסים להצר את צעדיו. פשעים חסרי מניע לכאורה, כשאדם תוקף או הורג מישהו ללא סיבה גלויה לעין, מבוצעים לפעמים ע"י אנשים המאובחנים לאחר מיכן כסובלים מסכיזופרניה פרנואידיית.

הפרעות תפיסה

בשעת אפיזודות סכיזופרניות חריפות, אנשים מדווחים לעיתים קרובות שהעולם נראה להם שונה (רעשים נשמעים רמים יותר, צבעים עזים יותר, לצבעים יש ריח ולקולות יש צורה). יתכן שגופם יראה להם שונה מתמיד (ידיים גדולות מדי או קטנות מדי, הרגליים ארוכות יתר על המידה, הענייים אינן קבועות במקומן הרגיל בפנים). אלמנטים נוספים הינם ראיית יצורים שמימים או יצורים מוזרים סתם ועוד....

הפרעות רגש

"חצי הזמן אני מדברת על דבר אחד וחושבת על חצי תריסר דברים אחרים בבת אחת. זה נראה בודאי לאנשים משונה כשאני צוחקת על משהו שאין לו שום קשר עם הדבר שאני מדברת עליו, אבל הם אינם יודעים מה מתרחש בתוכי וכמה מזה מתרוצץ בראשי. אתה מבין אני יכולה לדבר איתך על משהו רציני מאוד ודברים אחרים, מצחיקים, באים לי לראש באותו הזמן, ואני צוחקת. אילו רק יכולתי להתרכז בדבר אחד בכל פעם, לא הייתי נראית מטופשת כל כך" (מק – גי וציפמן, 1961, ע"מ 104).

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

6 במרץ 2018

שיעור 14

פיצול אישיות multiple personality disorder

מחלת נפש נדירה בה יותר מאישיות אחת מתקיימת באדם. אין לבלבל בן פיצול האישיות לבין הסכיזופרניה השכיחה בהרבה.

- **יש את האישיות המקורית שאיתנו נולדנו, יש את האישיות שיוצרת על כל האישיות האחרות ויש מלא אישיות אחרות.** דוגמא: אדם בן 26, שובב, הוא הרגיל. יש לאדם זה עוד אישיות בשם אחר שמכירה את האישיות המקורית וגם עוד מלא אישיות אחרות (האישיות האחרות יכולות להיות ילד/אישה/גבר בשם אחר או אישיות בכמה שפות וכו' – כלומר, לכל אישיות יש מאפיינים משלה) וכו'. כשנכנסת לאדם אישיות אחרת, הוא נמצא בבלאק אאוט, הוא לא יודע מה קורה איתו (זה כמו שהוא ילך לישון ואחרי 3 ימים יתעורר ולא ידע מה קרה) אבל מי שידע מה קרה במשך השלושה ימים האלה זה האישיות שמכירה את כולם.
- **יש רופאים שטוענים שהמחלה הזאת לא קיימת ולא אמיתית** – יש כאלה שטוענים שזה שכנוע עצמי. הטענה איך נוצרת אישיות אחרת? אדם עבר טראומה מאוד קשה והתודעה שלו התנתקה מהגוף ונכנסה תודעה אחרת.

המשך מצגת:

בדרך כלל אצל הלוקה בפיצול האישיות קיימת אישיות ראשית, פסיבית ומדוכאת לרוב, היא האישיות האמיתית של האדם, ולצידה אישיות אחת או יותר, בעלת אופי נבדל, השונה בגילה ובזכרונותיה ולעיתים גם במגדר. לעיתים יש שוני ניכר בביצועים האומנותיים או הספורטיביים של מפוצל האישיות, התלוי בטיבה של הזהות השולטת בו בעת הפעולה. ההבדלים ניכרים גם בקולו של האדם ובצורת דיבורו.

לרוב האדם מדווח שהפיצול החל או התרחב עקב התעללות או מאורע טראומטי. יש הרואים בטרומה את הסיבה לפיצול האישיות ודרך להתגונן בפניה, ויש הראויים אותה כפרי הדמיון האופייני ללוקים בתסמונת.

- ◆ יש פסיכיאטרים הטוענים שפיצול אישיות אינו קיים למעשה, ואינו אלא פירוש לא נכון לבעיות נפשיות מסוג שונה, המחמירות עקב טיפול פסיכיאטרי סוגסטיבי. דעה זו, לפחות בצורתה הגורפת, היא דעת מיעוט.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

◆ נראה שיש קשר בין נכונות להיפנוזה ויכולת סוגסטיה עצמית גבוה לבין פיצול אישיות. התקפי אובדן זיכרון אופייניים גם הם לפיצול האישיות. פיצול האישיות מתרחש כנראה בשכיחות גבוהה יחסית אצל אוטיסטים.

בבדיקות MRI שעושים לאנשים שיש להם פיצול אישיות, מגלים שכל פעם כשמתחלפת אישיות זה מופיע במקום אחר, כלומר, אזור אחר במוח הוא יותר פעיל. אי אפשר להסביר את זה. יש שפות שונות, מגדרים שונים וכו'.

דוגמא: נניח שאדם מבצע רצח אבל בעצם זו אחת האישיות שלו עשתה – אי אפשר עדיין לדעת מה עושים במקרה כזה! האם ירשיעו ויכניסו לכלא? האם יכניסו למוסד פסיכיאטרי?

כיום מקובל לכנות פיצול אישיות המתרחש מאוחר יותר במהלך החיים וגורם לחציצה פחותה בין סוגי האישיות השונים בשם "תסמונת האישיות הנפרדת".

יתכן שניתן לראות את תופעת גירוש השדים כאימו ההיסטורית של פיצול האישיות.

אישיות אנטי סוציאלית

בן אדם שלא אכפת לו מרגשות של אחרים, לא אכפת לו מה קורה מאחרים. הוא חי בעולם משלו ויש לו את החוקים שלו ולא אכפת לו שהוא פוגע באנשים אחרים ובצורה קיצונית.

רקע:

גבר בן 40 הואשם ונשפט על זיוף צ'קים ומעילה בכספים. הוא נעצר יחד עם צעירה בת 18, אותה נשא לאישה על פני אשתו הצעירה הראשונה כמה חודשים קודם לכן. האשה החדשה לא היתה מודעת לקיום נישואים קודמים. הנבדק בתיק זה כבר נשפט בעבר והורשע בשני נישואים ביגמיים קודמים ובארבעים מקרי רמייה אחרים ממסירת שיקים שהיו מזויפים. נסיבות מעצרו ממחישות את האימפולסביות ואת חוסר התובנה המאפיינים מקרים רבים של אישיות אנטי סוציאלית.

הוא קיבל עבודה בניהול מסעדה קטנה, הבעלים הנעדר שחי בעיר סמוכה קבע אתו שיבוא למסעדה בכל סוף שבוע לבדוק מה העניינים ולבדוק את ההכנסות. בסוף השבוע הראשון לקח הנבדק את כל הכסף (הוא נמנע מלהפקידו בבנק כפי שהצטווה) והסתלק זמן קצר לפני שהמעסיק הגיע. העובד השאיר שורה של הודעות וולגריות על הקירות בהן הודיע כי לקח את הכסף מהקופה משום שהמשכורת היתה נמוכה מדי.

הוא מצא דיור עם אשתו במרחק בניינים ספורים מן המסעדה ולא עשה כל ניסיון להסתתר או להימלט. הוא נעצר מספר ימים לאחר מיכן.

הפתעתו היחידה עם תפיסתו הייתה "שעלו" עליו כה מהר.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

נבדוק אם משהו בביוגרפיה שלו הייתה יכולה להשפיע על כך שהוא פיתח אישיות אנטי סוציאלית -

קורות חייו:

- ◆ בן למשפחה אמידה.
- ◆ חינוך בבתי ספר פרטיים יוקרתיים – באנגליה יש בית ספר פרטי ובית ספר ציבורי. אצלנו יש הפרדה עד התיכון ויש סיכויים שווים כמו לכולם. באנגליה זה לא כך, יש בית ספר פרטי ויש בית ספר ציבורי. כבר בסוף כיתה א' הפערים בין בית הספר הפרטי לבין בית הספר הציבורי הם פערים ענקיים – **דוגמא**: בבית הספר הפרטי יש כיתות של 10 אנשים ובבית ספר ציבורי לא. **במקרה שלנו הוא למד בבית ספר פרטי**. דוגמא: הארי פוטר – מאלפוי הוא עשיר ובן למשפחת אצולה. לעומת זאת, מישהי אחרת היא עניה. הקלאסיקה זה רון ויזלי – הג'ינג'ים ובאנגליה הם נחותים כי הם הסקוטים והאירים. כל הארי פוטר זה סוג של ספר מחאה שצבר תאוצה כל כך יפה שאף אחד לא הבין שזה ספר מחאה.
- ◆ עבד כסוכן ביטוח והצליח יפה בעסקיו.
- ◆ הסתבך בענף הביטוח עם צ'קים שלא העביר לממונים.
- ◆ התגייס לצבא – סיים קורס קצינים.
- ◆ הודח מהצבא בקלון בשל שתיה והגנבת נשים למעונות.
- ◆ מרגע זה התנהלו חייו במתכונת קבועה.
- ◆ חי עם אישה מזדמנת ניצלה ולקח כספה וכשהשתעמם עבר לאישה הבאה.

הבן אדם הזה הוא כשיר לעמוד לדין – אין לו תפיסת מציאות שהיא לקויה. הוא מבין מה שהוא עושה אבל פשוט לא מעניין אותו.

גורמים ביולוגיים לאישיות אנטי סוציאלית:

כנראה שאנשים בעלי אישיות אנטי סוציאלית אינם מתנסים בחרדות ו/או טרדות באשר לעונשים בעתיד. כלומר, אנו מתנהלים כמו שאנו מתנהלים כי אנו מפחדים שיהיה עונש חברתי או משפטי. יש אנשים שלא אכפת להם לקבל עונש.

ניסוי: משמיעים צליל ואחרי זה מפעילים אביזרים חשמליים ואז מידת GSR אצל אנשים בעלי אישיות אנטי סוציאלית הראו שהם אינם חשים פחד מפני זרם חשמלי (אנשים רגילים יבהלו ויחושו פחד מהזרם הזה, לאנשים בעלי אישיות אנטי סוציאלית לא אכפת מזה).

הפן המשפטי ההיסטורי

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

בעבר הרחוק מאוד, אנשים חולי נפש נתפסו כקדושים, כאלו שידעו לחזות את העתיד, יכלו לתקשר עם אישיות מלמעלה ולסייע לאוכלוסיה. מבחינה משפטית –

◆ מאות בשנים, ההשקפה הדומיננטית היא שאל לה לחברה תרבותית להעניש אדם, אשר איננו מוכשר אם שכלתנית ואם נפשית – למשול בהתנהגותו במשפט המערבי.

אמרו – מה זה יעזור לי להעניש את האדם הזה? לא אכפת לו אז זה לא יעזור לו.

◆ בשנת 1724 פסק בית המשפט באנגליה, כי אדם איו אחראי למעשה, "אם איננו יודע מה הוא עושה, לא יותר מ,,, חיית בר".

זאת אומרת, אי שפיות הייתה מושוות לחיית בר.

קנה המידה המודרני לאחריות משפטית מבוסס על החלטת מקנטון משנת 1843:

◆ מעשה שהיה כך היה: מקנטון, איש סקוטי סבל מן ההזיה הפרנואידיית שהוא קורבן לרדיפותיו של ראש הממשלה הבריטי, סר רוברט פיל. בניסיון להרוג את פיל, הוא ירה בטעות, במזכירו של פיל. כל המעורבים במשפט שנפתח השתכנעו ממלמוליו הטרופים וחסרי הדעת של מקנטון שהאיש אינו שפוי בדעתו. פסק הדין קבע שאיננו אחראי מסיבת אי שפיות ושלח אותו לבית החולים לחולי נפש שם נשאר עד מותו.

◆ המלכה ויקטוריה לא הייתה שבעת רצון מפסק הדין וכינסה את בית הלורדים לדיון חוזר בהחלטה. בית הלורדים תמך בהחלטה, וחוקים להגדרה משפטית של אי שפיות הועלו על הכתב.

- לא ידעו מה לעשות איתו כי הוא דיבר בצורה מבולבלת וידעו שהוא לא בכיוון אבל אז ויקטוריה, מלכת אנגליה אמרה שהיא רוצה שיקבעו חוקים כדי לדעת מה לעשות עם אדם חולה נפש – האם להרוג אותו האם לא וכו'? היא רצתה הגדרה של מה זה חולה נפש?

חוק מקנטון

◆ חוק מקנטון קובע, כי נאשם עשוי להיחשב לא אשם מבחינת אי שפיות, רק אם מופרעותו בזמן המעשה הייתה חמורה כל כך, שלא ידע מה הוא עושה, או אם ידע מה הוא עושה – לא ידע שהמעשה רע ואסור ← זה אצלנו החוק לפני תיקון 39 – "אין אדם נושא באחריות פלילית למעשהו או למחדלו אם בשעת מעשה לא היה מסוגל מחמת מחלה שפגעה בשפיותו או מחמת ליקוי בכושרו השכלי, להבין את שהוא עושה או לדעת שאסור לו לנהוג כפי שנהג".

במקרה דנן, אדם לא הבין מה הוא עושה ואם הבין מה הוא עושה הוא לא הבין שזה משהו רע.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

חוק מקנטון אומץ בארה"ב, וההבחנה בין ידיעת טוב ורע נשארה הבסיס לרוב החלטות אי השפיות המשפטיות במשך יותר ממאה שנים.

✓ חשוב לזכור – מקנטון זה בעצם החוק בישראל לפני תיקון 39.

כמה מדינות הוסיפו הוסיפו לחוקיהן את הדוקטורנה בדבר "דחף שאינו בר כיבוש" המכיר בכך, שחולי נפש אכן עשויים לפעמים להגיב כהלכה כששואלים אותם אם מעשה מסוים הוא טוב או רע מבחינה מוסרית, אבל אינם מסוגלים לשלוט בהתנהגותם.

חוק העונשין, התשל"ז - 1977 - 34 ח' אי שפיות הדעת

לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש –

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול במעשהו, או (2) להימנע מעשיית המעשה.

המרצה: לא אוהב דבר זה כי הם יוצרים הקבלה בין חולי נפש לבין רפי שכל. חולה נפש – תפיסת המציאות שלו לקויה ורפי שכל אלו אנשים מבוגרים שהחשיבה שלהם היא כמו של ילדים קטנים.

חסר שיעור של ה-13/3/18 ← תשלימו מהמצגות.

13 במרץ 2018

שיעור 15

מי הם האורגניזמים שיכולים לשקר?

בעלי חיים גבוהים.

מדוע? מפני שעל מנת לשקר יש צורך להבין שלאורגניזם שאינו אנחנו יש מודעות נפרדת.

כלומר, מכניסים ילד קטן ואדם מבוגר לחדר. לוקחים בובה ושמים אותה מתחת לקופסא בחדר.

בסיטואציה זו יוצא האדם המבוגר. לאחר מכן, לוקחים את הבובה ולנגד עני הילד שמים את הבובה מאחורי הכורסא. שואלים את הילד שתי שאלות:

האחת: היכן הבובה – הילד יודע להגיד שהבובה מאחורי הכורסא.

שאלה שניה: היכן יחפש האדם המבוגר את הבובה – הילד ישיב שהאדם המבוגר יחפש את

הבובה גם כן מאחורי הכורסא.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

ניסוי קלאסי שמראה שילד יודע שהדמות במראה היא הילד המביט בה:

מורחים על שפתי הילד שפתון והילד מתבקש להוריד את השפתון:

אם הילד מבין שהדמות במראה היא הילד עצמו אז הילד ינגב את השפתון מפיו, אם הילד חושב שהדמות במראה היא מישו אחר אז הילד ינסה לנגב את השפתון מפיו של ילד המראה.

שקרים וילדים:

לא קל לחנך ילדים להעדפת האמת בעולם מורכב ומסובך בו השקר הלבן הוא אחד מאמצעי המשחק החברתי המקובלים. אבא מבקש מדני להגיד שאבא אינו בבית. מה יגיד דני? "אבא אמר לי להגיד לך שהוא לא בבית...." מה יבין הזאטוט כאשר מי מן המבוגרים במשפחתנו מחמיא לשכנה על שמלתה החדשה ומאחורי גבה מפטירים שהשמלה מכוערת.

הילד צריך לעבור דרך חתחתים כדי שילמד ללמוד להבדיל בין אמת לשקר, בין שקר מקובל לשקר אסור, בין תמימות ליושר.

ילדים צעירים – ילדי גן – עדיין אינם יודעים להבחין בין אמת לשקר. ילדים צעירים מגדירים שקר פשוט כ – מילים גסות, כלומר שקר כמוהו כקללה. "רן אמר שאני טיפש" – הוא שקרן, "יובל אמר שאני חמור" – גם הוא שקרן כמובן.

בשלב מאוחר יותר מוגדר השקר אצל הילד "כאמירה אמיתית מכל סוג שהוא. הילד אינו מתחשב האם הייתה כוונה להוליד שולל."

דוגמא: החזאי אמר שירד מחר גשם. לא ירד גשם... מסקנה – החזאי שקרן.

דוגמא לגישתו של ילד: "קלא (בן 6): היודע אתה שקר מהו? זה שאמרים מה שאינו אמיתי. "שתיים ועוד שתיים הם חמש? האם זה שקר? כן, זהו שקר. האם הילד שאמר שתיים ועוד שתיים הם חמש ידע זאת או טעה? הוא טעה.

אם כן, אם הוא טעה, האם הוא אמר שקר או לא? כן הוא אמר שקר.

רק בגיל 7 – 8 מבין הילד שהשקר הוא אי אמירת אמת בכוונה להוליד שולל. ילדים צעירים רבים מדרגים את אי המוסריות שבשקר על פי המידה שהוא סוטה מן האמת. כלומר ילד שסבר ש $10 = 2 + 2$ הוא שקרן גדול יותר מאשר ילד שסבר ש $6 = 2 + 2$.

מבחנית ילדים שקר איננו רע, אלא אם הסנקציה של המבוגרים משיגה אותו:

- דוגמא: שואלים את רוק בן ה – 7, אספר לך שני סיפורים. שני שובבים שברו כל אחד צלחת. הראשון אמר שלא הוא זה שעשה זאת. אימו האמינה לו ולא הענישה אותו. גם השני אמר שלא הוא עשה זאת.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אבל אימו לא האמינה לו והענישה אותו. האם שני השקרים הללו הם רעים באופן שווה? ורוק עונה –
לא. של מי הרע ביותר? ורוק עונה – של זה שהענישו.

דבר נוסף:

ילדים קטנים נוטים להאמין ששקר המסופר למבוגר גרוע משקר המסופר לבני גילם.

יש צורך להבחין אצל ילדים בין משאלות לב לשקרים.. לעיתים תפיסת המציאות של ילדים משובשת..

כאשר מיכל מספרת לאימא כי הגנת שיבחה את הציור שציירה בגן ותלתה אותו על הלוח .. ואמא מגלה שלא
היו דברים מעולם... יתכן שמיכל לא שיקרה אלא ערבבה בין משאלות ליבה לבין המציאות ... ואולם זה אינו
שקר מבחינתה של מיכל.

20 במרץ 2018

שיעור 16

בשיעור הקודם:

מכונת אמת משקפת את השילוב בין גוף לנפש כי כשהנפש משקרת, הגוף בעצם מגיב. אמרנו שזה כלי שהוא
איננו קביל מהרגע שמגישים כתב אישום – אפשר להשתמש בו בהליכי חקירה ובהליך אזרחי.

אמרנו שלשיטתנו, שקר זה אי אמירת אמת על מנת להוליך את הצד השני שולל.

דיברנו גם על הסוואה – גם סוג של שקר. בהתאם להגדרה שהמרצה ציין, מי שמשקר זה קופים גבוהים –
שימפנזה, גורילה, בנו.

מי משקר יותר טוב? נשים או גברים? נשים – הן גם מבינות את המשחק החברתי הרבה יותר טוב מגברים.

לא ניתן לדעת מתי אדם משקר או לא.

האם אנו יכולים לזהות בעצמנו באופן ודאי ללא מכונת אמת מתי אנשים משקרים? האם קיימת שפת גוף חד
משמעית?

- החיוך – בעצם התקשורת הכי טובה שיש. אנו מתקשרים עם החיוך ועם העיניים. כאשר השיניים אינן
נוגעות אחת בשנייה – זה אומר שהצחוק הוא צחוק אמיתי.
- "השפתיים משמשות באופן תדיר להבעת ריגושים, וקשה מאוד להסוות את הבעתן".

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

• אחת הסיבות לכך ששפתינו מביעות כה הרבה, היא דרך התפתחותו של האדם. ליונקים רבים מבין בעלי החיים יש כיסי לחיים או שפמים ארוכים, המצריכים שרירים כדי לשלוט בהם. לאדם אין חלקים אלה בפניו, ואולם נותרו לו שירי שרירים, והם המעניקים לו שליטה כה מדויקת בשפתו.

איך יודעים שכלב שמח? הוא מקשקש בזנב.

שפתיים נחשפות קלות וחושפות רק את השיניים העליונות – חיוך של מה שלומך, מופיע רק לפרקי זמן קצרים על פניהם של אנשים בלוחצים ידיים.

חיוך רחב – תחושה עמוקה של גיל או התרגשות, בייחוד בתוך המון, הפה נפער לרווחה, השפתיים מתקפלות לאחור וחושפות את השיניים העליונות והתחתונות יחד. החיוך המשוחרר באמת הנובע מעונג אמיתי.

חיוך מלאכותי – חיוך המופיע כאשר אדם רוצה להראות שהוא נהנה, אף שאין הדבר כך. הוא משתדל לחייך בטבעיות, אך רגשותיו האמיתיים מתגלים, וכך נוצר החיוך המעושה. השפתיים משוכות לאחור כנדרש, אבל הפה במקום שיפער בשמחה, סגור ושני טורי השיניים הדוקים זה לזה.

כיצד מתבצעת בדיקת הפוליגרף?

מכונת האמת של הבדואים:

הסכין המלובנת – שמים סכין מלובנת על לשון של אדם, אם הוא משקר אז יהיה לו יובש בפה ולפיכך יקבל כווייה אם הוא דובר אמת, אז תהיה לו רטיבות בפה והסכין לא תגרום לו לכווייה.

זה לא שונה ממכונת האמת יש שתי שיטות לשימוש בפוליגרף:

1. שאלות ביקורת – בעצם בא לבדוק שלוש רמות:

- רמה בסיסית: דוגמא: אומרים לטל לשקר ולהגיד שקוראים לו אבי – השקר יקפוץ מעט. אבל אם ישאלו אותו אם הוא רצח את קלוד והוא ישקר – המכונה תקפוץ ממש גבוה.

2. פריטי חקירה מוכמנים – מוכמן = מוסתר – רק החוקר באמת יודע. **דוגמא:** מישהי החליטה שנמאס לה ממכללת נתניה לכן, היא גונבת גייפ כתום, הולכת לדלק וממלאה פחית בנזין, גונבת מצית של הארלי דוידסון ולוקחת את החולצה של חברה שלה. באישון לילה היא נכנסת למכללת נתניה עם הגייפ לתוך הכיתה, מפזרת את הדלק, זורקת את פחית הדלק בתוך הגייפ ולוקחת את החולצה ומחברת אותה דלק עם המצית וזורקת פנימה. המקום מתלקח לגמרי ועולה באש – המשטרה חושדת בבחורה שהיא ביצעה את העבירה. למשטרה יש שרידים מפולחים של גייפ בצבע כתום, שרידים של החולצה, של הדלק ושל המצית. קוראים לבחורה ואומרים לה שהייתה הצתה במכללת נתניה והאם היא קשורה לזה? היא

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

אומרת שלא. מראים לה מספר פריטים ושואלים האם היא יודעת אם הם קשורים להצתה או לא. היא עונה שאין לה מושג. שואלים אותה האם הגייפ הסגול קשור להצתה והיא אומרת שאין לה מושג והמכשיר עולה למעלה. שואלים אותה לגבי הגייפ הכתום והיא אומרת אין לי מושג אך מכונת האמת עולה הרבה יותר גבוה וכך הלאה.. מה ניתן להסיק? אי אפשר להסיק שהיא באמת אשמה אלא שהיא קשורה ויש לה ידע. זה נקרא פרטי חקירה מוכמנים – מלשון כמון, מלשון סוד כמוס.

- בודקים שינויים פיזיולוגיים כגון מוליכות עור דופק, לחץ דם ונשימות.

✓ פוליגרף לא תקף במשפט פלילי מכיוון שהם נלחצים ומשבשים את המכשיר. גם לא כלפי אנשים פסיכויטיים כי אין להם שום רף של עוררות.

✓ פוליגרף אמין ב- 80% עד 90% ולכן זה לא תופס במשפט פלילי כי משפט פלילי זה מעבר לכל ספק סביר.

אספקט משפטי

פוליגרף:

יש להבחין בסוגיה זו בין המשפט הפלילי למשפט האזרחי.

משפט פלילי בית המשפט כפוף לדין וככלל אין בכוח הסכמת הצדדים כדי להתגבר על איסוריו.

משפט אזרחי – הצדדים הם השליטים בכל הקשור לקבילותן של ראיות ובהסכמה – או אגב ויתור על התנגדות – ניתן להתגבר על כל מחסום של קבילות.

משפט אזרחי פותר סכסוכים ומכאן יוצא – הצדדים יכולים לאשר לבית המשפט להשתמש במכונת אמת, בית המשפט לא כבול למכונת האמת אבל הוא יכול לאשר את זה.

המישור הפלילי:

תוצאות בדיקת הפוליגרף, כמו גם תגובת הנאשם להצעה להיבדק בפוליגרף – פסולות כראייה במשפט הפלילי.

משפט ברנס:

8 שופטים עלו בבית המשפט ושיקרו.

אחרי 6 שנים בערך אמרו לברנס לצאת מהכלא וללכת הביתה, הוא לא הסכים, הוא התעסק בצדק, רצה להיות מזוכה.

יש שתי אפשרויות: אחרי 6 שנים הוא יכול היה ללכת, היה משנה את השם ועובר לגור במקום אחר. אבל הוא העדיף כל הזמן להתעסק עם זה. מצד שני, אף אדם עם מבנה אישיות אחרת לא היה יוצא מהכלא. אדם שלא היה נחוש, היה נשאר עד היום בכלא.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

המשפט הכי חשוב בכל הסרט הוא "אני לא תיק, אני בן אדם". עורכי דין מסתכלים באיזשהו שלב על כל אדם שמגיע אליו כתיק. צריך מאוד להזהר עם הסוגיה הזאת מכיוון שזה לא תיק אלא חיים של בן אדם.

27 במרץ 2018

שיעור 17

זכרון

האם זיכרון הוא טורי או מקבילי?

לכאורה, הזכרון שלנו הוא זיכרון טורי.

יש מקרים שהזכרון שלנו הוא זיכרון מקבילי.

זכרון טורי – כשצריך לסרוק בזכרון אחד אחרי השני, דוגמא: כמה חלונות יש לי בבית? אצטרך לספור ולחשב.

זכרון מקבילי – כשאנו זוכרים הכל ביחד, דוגמא: כשאני רוצה להזכר בבן אדם, אני נוזרת בכולו ולא רק באף ובעיניים וכו'.

התמונה הבאה מציגה נירון בודד – יש לנו בגוף נירונים בכמות הכוכבים שבשמיים.

הנירונים מחוברים ביניהם והחיבור ביניהם זה מה שיוצר את פעילות החשיבה והזכרון. אדם נולד עם מספר קבוע של נירונים ואז הם רק מתים, הם לא מתחדשים מחדש.

נירונים והמוח בכלל, זה כמו שריר, ככל שנאמן את המוח או את השריר יותר, הוא יהיה יותר פעיל, יותר חזק, יותר אקטיבי.

אלצהיימר: תורשתי, אם אנחנו נאכל יותר טוב, הסיכוי שיהיה לנו אלצהיימר יותר נמוך וגם אימון של המוח.

עדויות, ראיות וזיכרון

דונלד תומפסון: חוקר זיכרון אוסטרלי, זומן לחקירה בנושא אשמת אונס. תומפסון לא אנס אף אחת ובנוסף היה לו אליבי מוצק. מסתבר שבערב בו בוצע האונס הוא רואיין בטלויזיה בנושא ההתמחות שלו. הנאנסת – צפתה בטלויזיה לפני התרחשות האונס וראתה את תומפסון.. לפיכך היה לה זיכרון חי גם של תומפסון וגם של האונס – הזכרונות התערבבו.. וזוהי דוגמא ל – SOURCE MONITOR. כאשר יש לנו זיכרון ואנו לא יודעים מה הוא מקורו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- סורס מוניטור רואה מישהו, יודע שמכיר אותו אבל לא יודע מאיפה.

כשאנו רואים בן אדם אנחנו קודם נזכור מאיפה אנחנו מכירים אותו, מה הוא עושה ורק אז אני אזכר בשם. השם זה הדבר האחרון שעולה בזכרון.

במקרה דנן, האנס נתן לה מכה בראש ואז היא נתנה זיהוי כמו של טומפסון, היא חשבה שהיא ראתה אותו באונס אבל היא ראתה אותו בטלויזיה.

דוגמא נוספת:

משפט דמניוק : דמניוק הובא לארץ באשמת פשעים נגד האנושות (אין התיישנות). הטענה היתה שעסקינן באיוון האיום ממחנה טרבלינקה. לא היה ספק כי איוון האיום הוא אכן רוצח אכזר ודינו מיתה ואולם הבעיה היתה לזהות מעבר לכל ספק סביר שהאדם העומד למשפט הוא אכן איוון האיום.

מה שוות עדויות ראייה אחרי 40 שנה כשהם היו במצב של סטרס מטורף, רעב. כל האוקראינים נראים אותו דבר, הם גדולים, יש להם פנים עגול וכולם היו לבושים במדים. עם הנתונים הללו, האם ניתן לזהות אדם אחרי 40 שנה? לא, זו בעיה. בישראל הוא שוחרר, הצליחו להראות שהוא היה שם אבל לא הצליחו להראות שזה איוון האיום.

יש לנו 3 סוגי זכרונות

- **זכרון גנטי** – בן אדם שנולד עם טבולה ראסה – זכרון חלק. דוגמא: עכביש יודע לתוות כורים, אף אחד לא לימד אותו את זה. ציפור יודעת לבנות את הקן שלה כי זה זכרון גנטי. הטענה היא שיש בעלי חיים שיש להם זכרון גנטי. **לבני אדם אין זכרון גנטי.**

- **זכרון תרבותי** – אנו לומדים דברים שהועברו אצלנו בתרבות. היתרון הגדול של בני אדם על בעלי חיים. אנחנו יכולים להמיר אינפורמציה מורכבת בין דורית. אם אלמד כלב לתת יד, הוא לא ילמד את הגור שלו לתת יד. אם אני אלמד חשבון, אוכל ללמד את הילדים שלי חשבון. דוגמא: עבדים היינו לפרעה במצרים. היינו צריכים להעביר לבנים, בהתחלה העברנו אותם על הגב, לאחר מכן בא מישהו אמר נשים עצים ונעביר את הלבנים על העצים. ואז בא מישהו ואמר שהוא יכול לקחת שני עצים ולשים ביניהם עיגול ולחבר אותם ואז לגרור את זה ומישהו אמר שאפשר לחבר לזה סוס ואז יש לנו בעצם עגלה ואז הומצא הקיטור שיכול לסובב גלגלים וכך עשו רכבת/מכונית וכו'... אנחנו בעל החיים היחיד שיודע לשלוט באש לעומת בעל חיים אחר, אנחנו בעל החיים היחיד שיודע ליצור כלים מכלים.

- **זכרון ביולוגי** – איך דברים עובדים מכנית במוח – איך נוצר הזכרון? דוגמא: כשאני אומר שם משפחה של מישהו לחבר, נכנס לי למוח השם משפחה שלו. האם זכרונות נשארים לנצח או האם זכרונות נדרסים?

✓ אם המוח זה בניין בן מיליון קומות, אנחנו נמצאים בדרך בין הקומה הראשונה לקומה האחרונה ←
אנו נוטים בערפל.

✓ מה זה לא מודע? מונח שהמציא פרויד.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מה זה סינתזה של חלבונים? לייצר.

הגדרה ביו כימית

טווח ארוך – תלוי בסינתזת חלבונים - כשאנו עושים חביתה, הביצה זה תא אחד בודד, זה תא הפלואידי – מהביצה גודל אפרוח.

טווח קצר – איננו תלוי בסינתזת חלבונים – לא תלוי בייצור חלבונים חדשים. כדי לזכור את השם משפחה, לא צריך חלבונים אבל בשביל שבוע הבא כדי לזכור את השם משפחה, כנראה נוצרו חלבונים חדשים שמסייעים לי לזכור את השם החדש. **כל אינפורמציה חדשה שנשמרת לזמן ארוך זה אומר שנוצרו חלבונים חדשים.**

אבי חקר הזיכרון הוא אבינגהאוס:

גרמני שחי בסוף המאה ה-19. הוא השתמש בהברות תפל (הברות חסרות משמעות). הוא רשם את ההברות על כרטיס ולימד את הנבדקים את ההברות הללו.

לאחר מכן בדק אבינגהאוס מה זכרו הנבדקים:

מסקנותיו:

- אפקט ראשונות ואחרונות – הברות תפל בסוף הרשימה ובתחילתה נזכרו יותר טוב מאשר הברות התפל באמצע הרשימה. **דוגמא:** צביקה הדר בכוכב נולד – מי שהוא חיבב אותו היה שם אותו או בהתחלה או בסוף. תמיד זוכרים את הסוף – לצורך העניין – עבדנו בעבודה הרבה זמן, לאורך כל התקופה היינו גרועים ובסוף עשינו מסיבה מטורפת שכולם נהנו בה, אנשים יעשו ממוצע בין ההתחלה של התקופה למסיבה האחרונה.

- Spacing - תוצאות הזכירה יותר טובות כאשר הלמידה מחולקת לפרקי למידה קצרים ופחות טובה כשמנסים ללמוד הכל ביחד. **דוגמא:** הפסקה, אם אנחנו יודעים שיש לנו שעה וחצי, אנחנו נעדיף את ה-5 דקות הפסקה כי זה נותן לנו הפוגה מהחומר. למרות שכביכול מפסידים זמן, ההפוגה הזאת מסייעת.

- הפרעה – סט מסויים של מידע מפריע לסט אחר. נניח שיש לנו שתי בחינות. אז החומר החדש שנלמד ימחק את החומר הישן והחומר הישן יפריע לחומר החדש להיקלט. **דוגמא:** כשלומדים למבחן חודש ימים אבל באמצע יש מבחנים פחות חשובים ואז צריך ללמוד למבחן הגדול עם דפים לבנים מ-8 בבוקר עד 6 בערב ולמבחנים האחרים ללמוד בדפים בצבע צהוב וללמוד מ-7 בערב עד 10 בלילה כדי ליצור הפרדה וכדי שהחומר לא יתבלבל עם המקצועות.

10 באפריל 2018

שיעור 18

ממשיכים משיעור קודם

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- כך שאם אנו לומדים לשתי בחינות במקביל עדיף לנו ליצור הבדלים בין קבוצות המידע: למשל להשתמש בדפים בצבע אחר להיזכר בקישור למרצה, ללמוד לכל מבחן בחדר אחר ועוד'.
 - אבינגהאוס הציג עקומת שכחה – בהתאם לעקומה של אבינגהאוס: עד 5 ימים לאחר תום הלימוד קיימת שכחה מסיבית, אשר שוככת עם תום 3 ימים, כאשר חודש לאחר תום הלימוד נזכר 30% מן המידע שהיה לנו ביום הראשון לאחר תום הלימוד.
 - חסרון של אבינגהאוס – קשה להסיק ממחקרו ביחס לחיי יום יום. הרי איננו לומדים הברות תפל כדבר שבשגרה ומשכך לכאורה המחקר חסר משמעות. בחיי היום יום אנחנו לא צריכים ללמוד הברות תפל, זה משהו שהוא לא טבעי. **דוגמא**: היה יותר קל אם הוא היה נותן לנו לקרוא סיפור ואז היה אומר לנו לקרוא מילה במילה. אבינגהאוס גילה שלמרות שמדובר בהברות תפל זה בעצם משקף את סוגי הזכרונות האחרים, בסוף אנחנו זוכרים 30 אחוז בחמישה ימים, דבר מפריע לדבר, אנחנו זוכרים יותר טוב את הדברים בסוף.
- הסוף כחוויה הוא שווה ערך לחמישים אחוז מכל משך התקופה שבה נגיד עבדנו.

- יתרונות של אבינגהאוס – מחקר נקי, רובסטי וראשוני.

סוגי זכרון

קיימים שלושה שלבים המעורבים בזיכרון:

- א. קידוד – פעם ראשונה שזכרים באינפורמציה. אנו ממקמים עובדה בזיכרון. דוגמא אנו לומדים פרט מסוים למבחן וזוכרים אותו.
 - ב. אחסון – מאחסנת/משננת בזכרון. אנו מאחסנים / שומרים את העובדה בזיכרון (כלומר שינון החומר).
 - ג. שליפה – לשלוף מהזכרון. אנו מסוגלים לשלוף את האינפורמציה מהאחסון בשעת הצורך (לדוגמא כשאנו עונים על שאלות במבחן).
- יש במוח תהליך שנקרא קונסולידציה = התגבשות. **דוגמא**: אם נניח המרצה יגיד לנו את המספר 173 וישאל אותנו אחרי כמה שניות מה המספר שהוא אמר הוא יצא מההמיספרה השמאלית. אם הוא ישאל אותנו אחרי שבוע זה יצא מההמיספרה הימנית.
- הבן אדם וגם המוח זו בעצם סוללה שנטענת באמצעות מזון ושינה. כשיש קצר בסוללה היא עושה ריסט וכובת וזה בעצם מחלת הנפילה. כשאתה מקודד משהו במוח, האזור שעובד במוח זה ההמיספרה השמאלית וכשאחרי

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מספר ימים הוא דולה את זה מהמוח הוא דולה את זה מהמיספרה ימנית. האינפורמציה עוברת מצד לצד במוח בתהליך של התגבשות, תהליך זה קורה כשאנחנו ישנים.

■ הפעולות הנ"ל מתבצעות כנראה באזורים שונים במוח: בסריקת מוח – pet – נמצא שבמשימת קידוד ההמיספרה השמאלית היא זו שהצביעה על פעילות, בעוד שבמשימת שליפה רוב הפעילות המוחית מתבצעת בהמיספרה הימנית.

■ גם הזיכרונות עצמם מתחלקים למספר סוגים כאשר אנו נעסוק בזיכרון עבודה (זיכרון לטווח קצר) לעומת זיכרון לטווח ארוך וזיכרון שנקרא iconic.

■ זיכרון iconic - אחסון דמות סנסורית (image) מפורטת של כל גירוי שרק הוצג אבל למספר אלפיות שניה בלבד. למשל אם יציגו לי על מסך 12 אותיות במהירות, תהיה לי דמות ויזואלית של כל האותיות למשך אלפית שניה – לא דיברנו על זה בכיתה.

■ זיכרון עבודה (קורטקס פרונטלי).

■ זיכרון לטווח ארוך מתבצע ב – ההיפוקמפוס, כך שחולים עם פגיעה בהיפוקמפוס המאוחסן באונה הטמפורלית סובלים מ – medial temporal lobe amnesia. כך שהם מתקשים בזכירת חומר למשך זמן ארוך אבל אין להם בעיה לזכור חומר לכמה שניות. כלומר חולה כזה לא יזכור את הרופאה המטפלת הקבועה שלו מזה מס' שנים ברגע שהיא נכנסת לחדר ואולם לא תהיה לו בעיה לחזור על שמה לאחר שנכנסה לחדר והזכירה לו.

הסבר: ניח ויש לנו מישהו שהרופאה מטפלת בו, כל פעם שהרופאה נכנסת, תאופיק לא יזכור אותה אבל כל פעם שהרופאה תגיד לו שהיא הרופאה שלו, הוא יזכור אותה.

חולים אחרים הינם בעלי בעיה הפוכה, הם לא יכולים לחזור נכון על מילים, אבל הזיכרון לטווח ארוך שלהם מצויין. כלומר. כלומר זיכרון העבודה שלהם פגום. הבעיה המוחית שלהם היא כאמור בקורטקס הפרונטלי.

הסבר: יש חולים שזה הפוך שהזכרון לטווח קצר שלהם לא עובד והזכרון לטווח ארוך יותר טוב. יש אנשים שעוברים תאונה ויש אפשרות שהם לא יזכרו מה קרה עד עכשיו ויש אפשרות שהם לא יוכלו לצבור זכרונות חדשים.

שני סוגים נוספים של זיכרון הנם : explicit memory ו- implicit memory

יש זכרון לריח, לטעם, לתחושות, אנשים שיש להם זכרון צילומי טוב ויש לנו גם את שני הזכרונות הבאים:

➤ **explicit memory** **אחסון עובדות (מי ראש הממשלה הנוכחי של מדינת ישראל) – דוגמא**: אם אני עברתי תאונה ואני שוכחת הכל אני אשכח מי היה בעלי או מי הילד שלי אבל אזכור מי זה ראש הממשלה, דברים שקשורים אליי אני לא אזכור אבל עובדות אני אזכור.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

➤ **implicit memory שמירת כישורים (רכיבה של אופניים)** – גם אם לא רכבנו על אופניים הרבה שנים, כשיהיו לי אופניים אני אדע לרכב עליהם.

זכרון עבודה

המוח שלנו הוא כמו משטח עבודה שעליו אנחנו יכולים להכניס נתונים ולעשות עליהם חישובים. לדוגמא: 2 ועוד 2 כפול 3 מינוס שמונה – אנחנו יודעים שצריך קודם לעשות את הכפל.

זיכרון עבודה כולל זיכרונות המאוחסנים למספר שניות. למרות שהתהליך קצר מאוד הוא כולל את שלושת שלבי הזיכרון:

1. קידוד

- הקידוד בזיכרון עבודה הוא פנולוגי (כלומר לפי צליל), **דוגמא**: 2+2+8+3: אנו זוכרים את התרגיל לפי הצליל שנאמר לנו.

- קיימות מס' דרכים לקודד אינפורמציה: ויזואלי, סמנטי או פנולוגי.

- ויזואלי (זיכרון של תמונה) תמונה מנטלית של הספרות. **דוגמא**: רואים תמונה וזוכרים איך היא נראית כמו מונה ליזה.

- סמנטי – מבוסס על משמעות, זוכרים בגדול, כמו לזכור משמעות של סרט.

נעשה תרגיל בכיתה של זכרון.

זכרון של טווח קצר – זה 7 + 2. הממוצע שהאוכלוסיה זוכרים 7 מספרים ויזכרו בדרך כלל 5.

אנחנו זוכרים לפי צ'נקים, המספרים הומצאו לפני 4,000 או 5,000 שנה. הזכרון שלנו בנוי מצ'נקים, ילד זה צ'נאק 1, י – ל – ד בנוי משלושה צ'נאקים. המספרים לא תמיד היו. דוגמא: קידומת לטלפון כמו 052/054 זה צ'נאק אצלנו מכיוון שככה אנחנו זוכרים את זה.

ניסוי המוכיח זיכרון פנולוגי:

הוצגה לנבדקים רשימה של 6 אותיות למשל:

RLBKSJ

האנשים נתבקשו להיזכר מה היו האותיות והטעויות הנפוצות היו לדוגמא:

RLTKSI

כלומר אנשים החליפו בין ה – B – וה – T לא בשל צורת האותיות אלא בשל צלילן הדומה.

הם התבלבלו בזכרון הפנולוגי (צליל).

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של די"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

דוגמא לשאלה במבחן: מה כולל הזכרון לטווח קצר?

א. 2-+7

ב. 2-+9

ג. 8-+2

2. שלב האחסון

"אני אקרא רשימה של ספרות, תקשיבו ולאחר מכן תצטרכו להיזכר בשרשרת הספרות בסדר הנכון בו הוקראו"

6 9 1 9 5 2 8 3 4 0

כמה אתם זוכרים – זיכרון עבודה הינו 2-+7

עכשיו נעשה ניסיון נוסף

351 949 3847

ההבדל בין שתי הדוגמאות:

Chunks

החומר שמאוחסן בזיכרון העבודה איננו אותיות או ספרות אלא chunks כך המוח מפנה מקום ליותר אינפורמציה.

האם זכרונות דועכים או מוחלפים? האם כל מידע שעבר לנו אי פעם בראש נשאר בראש או נעלם?

שכחה: מהן הסיבות העיקריות לשכחה?

א. פרטים דועכים.

ב. פרטים מוחלפים.

דוגמא: את הטלפון של החברה הנוכחית אתה זוכר ואת של החברה הקודמת אתה שוכח.

הטענה הפילוסופית גורסת שפרטים דועכים ולא מוחלפים, כלומר, כל מידע לכאורה אמור להיות שם. זה גם לא הגיוני לזכור הכל. אז מה קורה עם כל הדברים האלה שראינו? הם נשכחים? **דוגמא:** אם אזכור מה חברים שלי לכיתה לבשו?

הקיבולת של הזכרון שלנו היא אינסופית.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של די"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

3. שלב שליפה

ככל שיש יותר פריטים בזיכרון העבודה כך השליפה תהא איטית יותר.

העברת מידע מזיכרון העבודה לזיכרון לטווח ארוך:

עד כה ראינו שזיכרון עבודה משמש לשתי מטרות:

1. מאחסן חומר הנדרש לתקופה קצרה.

2. משרת כמשטח עבודה לחישובים מנטליים.

פונקציה שלישית:

3. משמש כתחנת מעבר לזיכרון לטווח ארוך.

הזכרון לטווח קצר מהווה פלטפורמה לזכרון לטווח ארוך.

חסר שיעור של ה-24/4/18 ← להשלים מהמצגות

1 במאי 2018

שיעור 20

תודה רבה לאסתי על השלמת השיעור ☺

יש לעבוד עם המצגת בשיעור זה – לא הועתקה.

יש הבדלים בתפיסה החשיבתית והכמותית בין קטינים ואנשים מבוגרים.

העד הסובל ממחלת נפש/ העד הסובל מפיגור שכלי:

בחוק מתייחסים לשניהם באותה צורה למרות שזה שגוי.

מחלת נפש- תפיסת מציאות לקויה. יש רמיסיה- נסיגה.

פיגור שכלי- אדם מבוגר שהוא כמו ילד.

תסמונת וויליאמס- משהו נדיר מאוד, אחד לעשרים אלף לידות. אצל בני אדם יש 46 כרומוזומים – 23 אבא ו-23 אמא. יש בעיה בכרומוזום מספר 7. צורת פנים יחודית, כתפיים צרות, אף סולד, התפתחות מינית מוקדמת, עודף סידן, עששת, אייקיו בין 90-40 הממצוע הוא 100. כישורים מילוליים גבוהים יותר. הם נמצאים בוורטיגו- אין להם התמצאות במרחב. אנשים מאוד נחמדים ופתוחים וכשאתה מכיר אותם יותר אתה רואה שהם חוזרים על עצמם, האנשים והילדים מאוד חברותיים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

יש לרובם שמיעה אבסולוטית- יש להם קייטנות מוזיקה. בארה"ב יש אנשים שמתמחים בכל התסמונות האלה. נגיד שיש מישהו שטוען שיצעו בו מעשה סדום והוא גר 2 רחובות ממנו. השופט לא יודע מה זה. אתה מייצג את הנאשם ובונה דגם של הרחוב ואומר לו להוביל אותך לאן לקח אותך מי שאתה טוען שביצע מעשה סדום = והוא לא ידע. אם השופט לא מודע לזה שיש לו וורטיגו הוא לא יבין למה הוא לא יכול להראות לו איפה הוא גר ובעצם זה לא קשור לאמינות שלו כי אין לו את היכולת להתמצא במרחב.

תסמונת דאון - אחת ל600 לידות. ככל שהיולדת יותר מבוגרת והגבר- יש יותר סיכוי לתסמונת דאון. בעיה בכרומוזום 21. אישה זה XX וגבר זה XY. על ה Y אין אינפורמציה הוא גורם לכך שיש הרבה טסטוסטרון. יכול להיות שהעובר אלרגי לטסטוסטרון ואז כאשר זה XY נולדת אישה ואז בגיל 21 היא הולכת לעשות בדיקות אומרים לה שהיא בעצם "גבר" אין לה רחם וכו'.

פה יש בעיה של עודף כרומוזום.

פיגור שכלי, צורת פנים ייחודית.

כרומוזום 21- יש בו 3 (במקום 2 XX או XY).

זה יכול לקרות גם בכרומוזום אחר אבל בדרך כלל העובר נופל ובכרומוזום 21 העובר שורד.

מה שקורה הוא שכל תאי הגוף יש 46 כרומוזומים ובתאי המין יש 23 כרומוזומים וכשזרע נפגש עם ביצית- הכרומוזומים עושים שחלוף ומתפתח העובר- אנחנו זהים אחד לשני 99.9%.

תסמונת דאון זה 47 כרומוזומים.

אנשים עם תסמונת דאון יכולים לחיות חיים ארוכים, מספקים, לא נוטים להתחתן ולהביא ילדים.

יש כמה רמות- כל התאים בגוף ויש בחלק ולפעמים התא יודע לתקן את עצמו שהילדים יהיו בסדר אבל בהרבה מקרים זה כן ממשיך הלאה.

כל בעל חיים יש לו מספר כרומוזומים אחר.

בתוך כל כרומוזום יש DNA. כמו שפת מחשב ככה גם אנחנו מתוכנתים וברגע שיבינו את זה לא תהיה בעיה לייצר שילוב של בני אדם וחיות אחרות, להעיף מחלות.

למשל אנמיה חרמשית- זה שינוי באות אחת של DNA והאדם סובל מהמחלה.

תסמונת קורנליה דה לאנגה:

הפרעה התפתחותית שסיבתה אינה ידועה עם ריבוי פגמים מולדים, קשיים ובעיות באכילה, מבנה גוף נמוך, היקף ראש קטן, צניחה של הנחיריים, תך כמור, צוואר קצר, שעירות יתר, גפיים קטנות, פזילה.

לא יודעים איפה זה יושב בכרומוזום.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

רק באמצעות צילום רנטגן- רואים שהגב עקום והגפיים קטנות.

XXY- גבר שיש לו 3 כרומוזומי מין- קומה גבוהה במיוחד, אינטליגנציה נמוכה במקצת מהתקין והפרעות התנהגותיות, אנשים יותר פעילים ואנרגטיים. הסיכוי שלך להיות בכלא הסיכוי שלך הוא פי 20 להיות בכלא מאחד אם אתה XY רגיל.

XXY ביצע גניבה האם מרשיעים? כן, הוא יודע להבחין בין טוב לרע ותפיסת המציאות שלו תקינה.

מי שאין לו תפיסת מציאות תקינה ומי שלא יודע להבחין בין טוב לרע- לא יועמד לדין.

צריך למצוא דרך טיפולית אולי בתוך הכלא- להסביר לו שיש לו הרבה אנרגיות למשל לומר לו לרוץ כל יום שעתיים.

XXY- זה עדיין גבר- מבנה גוף רזה, עם אשכים קטנים, קליינרפלטר.

XXX- אישה שסובלת מפיגור שכלי.

X- אישה עם איברי מין חיצוניים בלי איברי מין פנימיים. תסמונת טרנר.

מישור משפטי:

יש טעות שמתייחסים לפיגור שכלי ולא שפיות אותו דבר, ההבדל הוא שפיגור שכלי זה אנשים שהם ילדים קטנים ואי שפיות זה תפיסת מציאות לקויה. מעמידים לדין אנשים שיודעים להבחין בין טוב לרע, מותר לאסור ובין מציאות לדמיון.

עדים- אדם אינו נפסל לעדות אם היה או הינו חולה נפש כל עוד הוא מסוגל לקלוט רשמים ולדווח עליהם ומודע לחובה להעיד אמת בבית המשפט אין במחלת הנפש בה לוקה בעד כדי לפגוע בכשירותו להעיד.

תוספת ראייתית שנדרשת במצב כזה- לא נדרש. אבל בימ"ש ישקול.

חוק הליכי חקירה והעדה- אזהרת עד עם מוגבלות שכלית- אם בימ"ש רואה שלא ניתן להזהיר עד כי הוא לא מסוגל להבין את החובה להעיד אמת- בימ"ש רשאי לא להזהיר את העד, אם השופט הבין שאין טעם להזהיר את העד האדם לא יורשע אלא אם כן יהיה דבר לחיזוק. (איך השופט לפני שהוא שמה את העדות של העד יודע אם העד מבין את האזהרה שלו או לא?) .

הסעיף בעצם אומר- שניתן להביא חוות דעת או במהלך הדיון אפשר לשאול אותו אם הוא הבין את האזהרה.

האם ניתן לחייב עד לבצע בדיקה פסיכיאטרית?

לא. כי בעצם אתה לא יכול לחייב אותו כי הוא רק עד, הוא לא נאשם, העד לא צריך לחשוף את העבר הפסיכיאטרי שלו.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הצדדים רשאים – להגיש חוות דעת על המוגבלויות של העד וההשפעה על העדות. חוות הדעת לא תשמש סיוע או חיזוק.

אם יש עד שיודעים עליו משהו- ניתן לבקש ממנו, אם הוא לא מסכים השופט יודע וייקח את זה לתשומת ליבו, ואם הוא הסכים אפשר להביא מומחה שיסביר מה רשום בחוות הדעת.

8 במאי 2018

שיעור 21

קטינים

אנו צריכים לדעת שתי עובדות באשר לעדות ילדים:

1. ילדים זוכרים פחות מאשר מבוגרים – לוקח לזכרון ילדים זמן עד שהוא מתהווה.
 2. ילדים סוסטביליים (ניתנים להשפעה יותר) ממבוגרים (כלומר מושפעים מאופן התשאול כמו גם מהשואל).
- המפגש של ילדים עם מערכת המשפט הוא רב - בדרך כלל זה אם זה ענייני משפחה או אם הילדים עדים לפשע כלשהו.

מאבקי משמורת, סירוב ילד לראות הורה לאחר גירושין, העתקת מגורים לחול לאחר גירושין, החלטות לגבי טיפול רפואי בכפייה לבני נוער – כולל אשפוז פסיכיאטרי, רצון של נתבגר להתחתן לפני גיל 17, טענות על התעללות פיזית או מינית נגד הורה או מבוגר אחר, וכן בהקשר של תיקים פליליים ומתן עדות.

הרגישות של מערכת המשפט כלפי דעות ורצונות של ילדים, גוררת בעקבותיה שורה של שאלות קשות באשר להתייחסות הנאותה להצהרותיהם ורצונותיהם של ילדים. כאשר מחד ברצינות יתר להצהרותיהם של הילדים ומאידך המערכת מתמודדת עם שאלת האמינות של הצהרות אלה ומידת ההשפעה המופעלת על הילדים.

- מצד אחד בית משפט מנסה לקחת ברצינות את הילדים אבל מצד שני הוא מבין שיש עם זה בעיה. דוגמא: היה תיק למרצה שהילד היה נעול שהוא רוצה לגור עם האבא. בסוף התברר שלאבא שלו הייתה טלויזיה יותר גדולה מאשר לאמא, האבא לא ספר את הילד אבל בגלל הטלויזיה הוא רצה לגור אצל האבא. לילדים לא תמיד יש את היכולת להבדיל בין עיקר לתפל ולהבין את משמעות הדברים.

כך למשל בסיטואציות של האשמות בדבר התעללות מינית, אין ראיות מוצקות כגון עדים, סימנים פיזיים וכדומה, אלא דברי הילד בלבד, לפיכך חייבים שופטים עורכי דין פקידות סעד וכו' להתעמת עם שאלות כמו מתי ובאילה נסיבות יש לקבל את דברי הילד כאמת צרופה? איך ניתן לדעת מתי ילדים מעוותים את האמת ומתי הם משקרים במזיד? האם ילד מסוגל לדעת מהי טובתו?

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

- יש חזקה חלוטה שילד שביצע עבירה מתחת לגיל 12, הוא אינו כשיר לעמוד לדין. אם ילד בן 11 רצה, הוא לא כשיר לעמוד לדין אלא עובר לרווחה.

- אם ילד מתחת לגיל 11 עד לשוד, הוא רשאי להעיד.

אומנם החוק אינו מאפשר העמדת ילדים לדין מתחת לגיל 12 ואולם עדויות ילדים נשמעות ומתקבלות ויכולות להשפיע על חיי ילדים ומבוגרים כאחד.

מהן אמות המידה לבחינת עדות ושל קטין?

א. שפה – האם הילד מדבר בשפת ילדים ובמילים שלו?

- אם ילד בן 3 אומר לשופט שהאבא פוגע נפשית ופיזית השופט מבין שמישהו תדרך אותו והסביר לו.

ב. תוכן – האם התוכן מתאים לגילו של הילד? האם מצפים כי לילד תהיה גישה לחומר מסוג זה או שמא מדובר בדברים שהוא שמע מאחד ההורים או קרא בכתב התביעה או הוכנסו לפיו ע"י החוקר?

- הורים בהליכי גירושים פשוט מאבדים את זה.

הסבר על גירושים: כל מה שהיה לפני הנישואים, נשאר שלנו. ברגע שמתחתנים, לוקחים את כל הרכוש שנצבר יחד: פנסיות, נכסים וכו', וחותרים חצי חצי. מה שלא בחצי זה משהו שירשנו או אם זכינו בטוטו מחשבון פרטי שלנו, את כל השאר מחלקים חצי חצי.

מה מעיד הסכם ממון? לא מחלקים חצי חצי. אחוזי הגירושים במדינת ישראל זה 50 אחוזים מהאנשים מתגרשים.

ג. האפקט – האם הביטוי הרגשי- המלווה את הסיפור אכן מתאים והגיוני.

- אם עשו עם הילדים חזרות בבית לפני כן, הוא נשמע יותר קהה, אם לא עשו איתו חזרות לפני כן, הוא מספר את האמת.

ד. צורת העדות – האם הדברים נאמרים בצורה חופשית או מכנית?

ה. מוטיבציה לסלף – האם לילד יש סיבה לשקר?

- השופטים שואלים את הילד אם ההורים אמרו לו מה להגיד ומה יקרה אם הוא יגיד משהו אחר.

ו. עקביות הסיפור של הילד – האם הילד מביע רצון עקבי או שמא העדפותיו משתנו מדי פעם.

- לראות עד כמה הילד הוא בעצם בוגר ורציני.

כיצד מתבצעת חקירת ילד ע"י חוקר ילדים?

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

השימוש בעזרים על ידי חוקר הילדים בא לסייע לו ליצירת קשר עם המרואיין (באמצעות בובות, ציור, משחק). הילד מסתייע בעזרים לצורך הדגמה לא וורבלית של מצבים באירוע הנחקר.

דוגמא: נניח שיש מצב שחושדים שילד עבר התעללות מינית. ילד לא מבין מונחים של מבוגרים אז מה עושים?

בובות אנטומיות:

השימוש בבובות אנטומיות בא לסייע לילד לתאר את אשר קרה לו במקרים בהם הוא מתקשה לתאר ורבלית את הפגיעה בו. אם בשל גילו הצעיר, אם בשל פיגור שכלי ואם בשל הטראומה והמבוכה הקשורים למקרה.

המשחק של הילד בבובות מאפשר לו להתבטא באופן

השלכתי, במקום שהביטוי הישיר מאיים מדי, ועוזר לו למקד ולהדגים את האירוע במקום בו חסרות לו מילים או חסרה הבנת משמעות האירוע אותו חווה.

ערכת בובות אנטומיות כוללת 4 בובות: זכר ונקבה בוגרים, זכר ונקבה ילדים. הבעת פני הבובות היא נייטרלית. חלקי הגוף של הבובות כוללים פתחים בשביל הפה, פי הטבעת, אברי המין הנשיים והגבריים, טבור ופטמות אצל כל הבובות ושיער באזור אברי המין של הבובות הבוגרות. בגדי הבובות פשוטים, נוחים להלבשה והפשטה וכללים בגדים תחתונים.

- זאת אומרת שהם פשוט עושים סוג של סימולציה. הבעיה היא שהילד יכול לחשוב באמת שמדובר במשחק והוא לא יבין מה ההשלכות של הדבר הזה. נניח וילד ראה סרט פורנו בטעות במחשב של אבא שלו ואז הוא משליך את זה על עצמו.

טענות מופלאות של סניגורים

"טוען הסניגור כי אין לקבל כראייה את הקלטת אשר הוקלטה ללא ידיעת הילדים ובניגוד לחוק להאזנות סתר .. אין לקבל טענות הסנגור בנקודה זו"

"בחקירתה הסתייעה החוקרת בבובות, ובסיכומיו ראה הסניגור לבקר זאת, בראותו בכך שימוש בכלי עזר פסולים. כנגד טענה חסרת שחר זו אין לי אלא להפנות להסברי החוקרת בפני הקטינה: הן עוזרות לנו מאוד עם ילדות שרוצות לספר לנו מה קרה להן"

הפן המשפטי

כמה מספרים:

חוק העונשין תשל"ז – 1977 134

לא ישא אדם באחריות פלילית בשל מעשה בטרם מלאו לו שתיים עשרה שנים.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א – 1971

54. הכרעה על פי עדות יחידה במשפט אזרחי

פסק בית משפט במשפט אזרחי באחד המקרים שלהלן על פי עדות יחידה שאין לה סיוע, והעדויות אינה הודיית בעל דין, יפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו, ואלה המקרים:

1. העדות היא של קטין למטה מגיל 14.

פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א – 1971

55 עדות קטין שאינו בר אחריות פלילית

א. בית המשפט השומע עדותו של קטין, שאינו בר אחריות פלילית בשל גילו, יזהירו תחילה בלשון המובנת לקטין שעליו להגיד את האמת, את כל האמת ואת האמת בלבד.

ב. לא יורשע אדם על סמך עדות יחידה של קטין שאינו בר אחריות פלילית בשל גילו, אלא אם כן יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

מתחת לגיל 14 באזרחי צריך טובת הנמקה, בפן הפלילי מתחת לגיל 12 צריך חיזוק.

החוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) התשט"ו – 1955

החוק קובע מקרים בהם אין לחקור ילד או לגבות ממנו עדות על עבירה שנעשתה בגופו, בנוכחותו או שהוא חשוד בעשייתה, אלא על ידי חוקר ילדים. החוק קובע כי חקירת ילדים שגילם מתחת ל – 14 שהיו מעורבים בעברות מין או בעברות של התעללות תעשנה על ידי חוקר ילדים ממשד הרווחה, בין שהם נחקרים כחשודים ובין שהם נחקרים כקורבנות או כעדים: כך גם חקירת ילדים שגילם פחות מ- 12 שהיו עדים או קורבנות לעבירות חמורות כגון רצח או ניסיון לרצח.

- חוקר ילדים חוקר, זה לא בתחנת משטרה והוא לא על מדים, כדי לא להלחיץ את הילדים כי אמרנו שהם יותר סובסטליים.

תקנות לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ז – 1956

2. איסור חקירה בתחנת משטרה

חוקר נוער לא יחקור ילד בתחנת המשטרה. אלא אם כן אין אפשרות לחקור אותו במקום אחר.

3. איסור חקירה במדים.

חוקר נוער לא יחקור ילד כשהוא לבוש מדי משטרה.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

3.א. הקלטה של חקירות בידי חוקר נוער.

חוקר נוער יקליט חקירתו של ילד, אלא אם כן החליט חוקר הנוער שלא לעשות כן מטעמים מיוחדים שיפרט בכתב. –

חוקרי ילדים הם בדרך כלל עובדים סוציאליים או כרמינולוגיים קליניים.

הכל צריך להיות מוקלט ולמה זה מוקלט? כדי שאפשר יהיה לראות את זה אחרי זה וגם כדי שאם חוקר הנוער יחליט שהוא לא מעיד, אז אם השופט ירצה לראות את החקירה, הוא יוכל.

4. הגבלה בחקירת ילדים -

חוקר נוער שחקר ילד שנעשתה בגופו או בנוכחותו עבירה נגד המוסר, לא יחקור ילד החשוד בעשיית אותה העברה.

- כדי לא ליצור אנטגוניזם.

חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו - 1955

1. הגדרות

ילד – מי שלא מלאו לו ארבע עשרה שנה.

2. העדת ילד.

א. אין מעידים ילד על עבירה המנויה בתוספת, שנעשתה בגופו או בנוכחותו או שהוא חשוד בעשייתה ואין מקבלים כראייה הודעתו של ילד עבירה כאמור, אלא ברשות חוקר ילדים.

- חוקר ילדים יכול להגיד שהילד לא מעיד ואז החוקר עצמו מעיד במקומו.

♥ כלל ברזל: עד שנכנסים לבית המשפט מי שמחליט זה החוקר וברגע שנכנסים לבית המשפט, זה השופט.

ב. הרשה חוקר ילדים עדותו של ילד, לא יהיו נוכחים בשעת גביית העדות אלא התובע, הנאשם, עורך דינו, חוקר הילדים ומי שבית המשפט הרשהו להיות נוכח.

ג. רשאי בית המשפט לצוות על הפסקת גבייתה של עדות או קבלתה של הודעה כאמור בסעיף קטן (א) אם הוא סבור, לאחר ששמע את חוקר הילדים שהמשכן עלול לגרום נזק נפשי לילד.

חקירה על ידי חוקר ילדים בלבד.

פרט לחקירה בעדות שחוקר הילדים הרשה אותה לפי סעיף 2, אין חוקרים ילד בעבירה המנויה בתוספת אלא על ידי חוקר ילדים: אולם הוראה זו לא תחול –

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

(1) על שאלות הנשאלות בשעת מעשה העבירה או תיכף לאחריה, או משהתעורר חשד סביר שנעברה עבירה כזאת.

(2) על שאלות ששאל האב, האם, האפוטרופוס, האדם שהילד נמצא בפיקוחו או ברשותו, או רופא.

9. ראיות כשרות

(א) עדות בעבירה המנויה בתוספת, שתועדה בידי חוקר ילדים בהתאם להוראות חוק זה, וכן זיכרון דברים או דין וחשבון לענין חקירה שתועדה כאמור, שנרשמו בידי חוקר ילדים בשעת החקירה או אחריה – כשרים להתקבל כראיה בבית משפט.

- אפשר לא לקרוא לילד ומי שיעיד במקומו יהיה החוקר.

(ב) שוכנע בית המשפט כי ננקטו כל האמצעים הסבירים לתיעוד החקירה באמצעות וידאו או הקלטה קולית בהתאם לסעיף 5א, אולם הקלטת החקירה לא צלחה בשל תקלה טכנית, רשאי בית המשפט לקבל כראיה, תיעוד בכתב של החקירה שנעשה בידי חוקר הילדים, במקום קלטת החקירה.

10. חקירה נוספת

הופסקה גביית עדות או קבלתה כאמור בסעיף 2(ג) או שהוגשה לבית המשפט ראייה כאמור בסעיף 9, רשאים הנאשם או התובע לדרוש, וכן רשאי השופט לצוות, שחוקר הילדים יחקור את הילד חקירה נוספת ושאלו שאלה פלונית : אולם רשאי חוקר הילדים לסרב לשאול את השאלות הנדרשות, כולן או מקצתן, אם הוא סבור ששאלתן עלולה לגרום נזק נפשי לילד.

11. עדות מסייעת

לא יורשע אדם על סמך ראייה לפי סעיף 9 אלא אם יש לה סיוע בראיה אחרת.

- אם קטין מעיד צריך תוספת של חיזוק. פה מה שקורה זה שהקטין לא מעיד אלא החוקר.

אם קטין מעיד, בית משפט מתרשם וצריך חיזוק, אם לא הקטין מעיד אלא העובד הסוציאלי מעיד על מה ששמע מהקטין, צריך סיוע.

הסברים:

חובת הנמקה:

חובת הנמקה זה בדרך כלל בעבירות מין כשזה מילה נגד מילה – הגב' אומרת שהוא אנס אותה והאדון אומר שזה היה בהסכמה וכו'. השופט לא היה אז הוא צריך להחליט למה הוא החליט נניח שהאדון אשם.

דבר מה:

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הנאשם הודה מחוץ לכותלי בית המשפט וכשהוא הגיע לבית המשפט הוא חוזר בו. התביעה צריכה להביא דבר מה שמשקלו קל כנוצה שמאושש את מה שהוא אמר בחקירה.

סיוע:

בדרך כלל במקרים של עד מדינה. עד מדינה מוסר גרסה שמפליה משהו, צריך סיוע – סיוע מסבך את הנאשם בעבירה נשוא כתב האישום וזה חיצוני לדברי עד המדינה. **דוגמא:** סיוע אולטימטיבי – הקלטה.

חיזוק:

דוגמא: אם קטין רואה שוד, זה לא מספיק, צריך עוד קטין שראה את השוד, מבוגר זה כבר תוספת. חיזוק זה כשהראיה כבר לא מספיקה.

15 במאי 2018

קריירת פשע + עבירות צווארון לבן

במשפט הפלילי עבירות צווארון לבן נחשב האליטה של האליטה.

למה שאדם יעשה עבירת צווארון לבן?

אבל לפני השאלה למה, נשאל מה זה עבירת צווארון לבן?

דוגמא: האם שר שגונב מיליון דולר זו עבירת צווארון לבן?

אין לצווארון לבן הגדרה מדויקת, זה נקרא **עבירות סל**. נתייחס לזה כמו שולחן עם 8 רגליים, גם אם נוציא לו 2 רגליים, הוא עדיין יעמוד.

צווארון לבן זה איזושהי סיטואציה שונה.

מבחינת נזק כלכלי, מיידאוף עשה הונאה הכי גדולה בהיסטוריה, ההונאה שלו הייתה שוות ערך לכל גניבת המכוניות בארה"ב ועד היום.

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

החקירה בעבירות הכלכליות ובעבירות הצווארון הלבן

מאיר גלבוץ

חדשות לבקרים מתפרסמות בכלי התקשורת ידיעות על אודות "שערוריות של שחיתות", שעניינן חשדות בגין ביצוע עבירות הצווארון הלבן ועבירות כלכליות. חלק ניכר מהכתבות עוסק בבעלי תפקידים בכירים בתאגידים כלכליים גדולים או בשירות המדינה, החשודים בביצוע עבירות הונאה ומרמה לסוגיהן השונים, בסכומי כסף גדולים. שחיתות, בעיקר בקרב הגופים השלטוניים, אך גם בקרב התאגידים השולטים בכלכלתה של מדינה, מהווה כר נרחב להתפתחות תהליכים כלכליים וחברתיים שליליים, ואף עלולה להוות איום על השלטון המדיני עצמו¹.

אם הכל מושחט, כדי לבנות קרקע, צריך לשחד מישהו, כדי לקבל רישיון נהיגה, צריך לתת כסף למורה לנהיגה, מה יעשו האזרחים? יתנהגו בשחיתות כי זה משהו שהחברה אפשרה.

דוגמא: אריה דרעי – עשה את כל העבירות שלו כשהיה שר פנים, הוא ישב בכלא והוא חזר להיות שר הפנים. החזירו אותו למקום שהוא מכיר הכי טוב.

הסנקציה החברתית על עבירות צווארון לבן היא לא כזאת משמעותית כמו הסנקציה על עבירות רגילות. כלומר, אם מישהו ממותג כסוחר סמים או כפורץ, זה שונה מעבירת צווארון לבן. **דוגמא:** נוחי דנקנר – אם הוא ירצה את עונשו בכלא, הוא מיד יחזור למקום הטבעי שלו.

✓ הסנקציה החברתית על עבירת צווארון לבן היא לכאורה יותר מינורית.

עבירות צווארון לבן הן עבירות שכל הזמן מתחדשות, כמו הגבלים עסקיים שהוא חוק חדש והיום זו עבירה שאפשר לשבת עליה בכלא הרבה זמן.

עבירות הצווארון לבן משתנות ועבירות אחרות לא משתנות.

- מתייחסים לעבירות צווארון לבן כעבירה חד פעמית, כאילו זו עבירה ראשונה ואחרונה. המרצה בדוקטורט הראה שזה לא כך. מה שקורה זה שעברייני צווארון לבן זה אנשים שיש להם את הניצוץ – בגיל צעיר הם הסתבכו עם החוק בקטנה ואז הייתה להם תקופה של רגיעה של כמה שנים עד שבאה להם ההזדמנות ואז הם כבר לא יכלו לעמוד בהזדמנות הזאת – המרצה הראה בדוקטורט שזה רציונידיויסיטים (חוזרים על כך שוב ושוב).

הנוקים בשל עברות הצווארון הלבן בישראל בלבד מוערכים בכ- 1.7 מליארד דולר מדי שנה. למרות זאת כמות המחקרים והתיאוריות (במיוחד התיאוריות ההתפתחותיות שיכולות להסביר את תופעת עבירות הצווארון הלבן) הינם מועטים. הדבר נובע מהעובדה שעברייני הצווארון הלבן נחשבו לעבריינים "חד פעמיים" ומתוך

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

הנחה מוטעית שבזמן שעברייני הצווארון הלבן נתפסים, באים במגע עם רשויות החוק ומשלמים חובם לחברה הם אינם שבים לבצע פשעים נוספים.

עבריון הרחוב

מהלכה של קריירת הפשע מהווה נדבך חשוב במחקרים שונים של עבריונות רחוב (Piquero & Benson, 2004; Moffitt, 1993). התפיסה הרווחת היא שלעבריון הרחוב יש מסלול קבוע. תחילתה של הקריירה העבריינית בעברות הרחוב נע בין הגילאים 15-17, חלק קטן של פושעי הרחוב מתחילים מעט מוקדם יותר וחלקם מעט מאוחר יותר. נדיר ביותר שעברייני רחוב מתחילים בקריירה הפלילית שלהם אחרי גיל 25 (Blumstein, Cohen, 1986; Roth, & Visher, 1986). ככל שהעבריון מתחיל את קריירת הפשע בגיל צעיר יותר כך גדל הסיכוי שהקריירה שלו תימשך זמן רב יותר ותאופיין בביצוע פשעים רב יותר. אצל רוב עברייני הרחוב מדובר בקריירת פשע קצרה המסתיימת בשנות העשרים לחייהם (Blumstein et al., 1986).

- בדרך כלל אנשים שגרים בשכונות מצוקה. דוגמא: מישהי גרה בשכונת מצוקה, כל הזמן יושבת על הברזלים והגיבור שלה זה סוחר הסמים השכונתי, הוא מבקש ממנה טובה להעביר לו את המשלוח ואז זה ממשיך עד שהיא בעצמה הופכת להיות עבריינית, סוחרת והיא הופכת להיות רצידיביוסיטית ונהיית עבריינית.

- יש סיטואציות שמתחילים בגיל קטן ויש סיטואציות שמתחילים בגיל 15 או 16. מי שממשיך להיות עבריון בגיל 25 יהיה עבריון בדרך כלל כל חייו, כי כנראה הוא לא עשה כלום עם החיים שלו וזה מה שנשאר לו לעשות.

להבדיל, כמעט ואין מחקרים ביחס לקריירת פשע בעברות צווארון לבן, התהוותה, התפתחותה וסיומה (Weisburd, Chayet, & Waring, 1990; Thrasher, 2000). העובדה שלא נהוג להתייחס לעבריונות הצווארון הלבן כאל קריירה נובעת ממספר הנחות שהתבררו כמוטעות. הגישה הדומיננטית הייתה שעברות הצווארון הלבן הן עברות "חד פעמיות". כלומר שברגע בו נתפס עבריון הצווארון הלבן ובא במגע עם מערכת החוק, הרי שמדובר בעבירה האחרונה אותה מבצע העבריון. הנחה נוספת הנה שמדובר לעיתים רבות באנשים נורמטיביים אשר התגלגלה לידיהם "הזדמנות" ולכן ביצעו את העבירה (Felson & Clarke, 1988).

- בקשר לעבריינים הרגילים יש מלא מחקרים, לגבי עברייני צווארון לבן כמעט ואין מחקרים, אף אחד לא התעסק עם זה. מלכתחילה לא התעסקו עם זה כי אף אחד לא האמין שאנשים ממעמד גבוה יעשו עבירות. גם האדם שחי בארמון וגם האדם שחי בקרטון מתחת לגשר, שניהם נשפטים תחת אותה מערכת חוקים, מי שגר בקרטון הסיכוי שלו לעשות פשע הוא יותר גבוה כי אין לו מה להפסיד ואין לו מה לאכול. מה שמוביל אותנו לעוד נקודה – מי מחוקק את החוקים? זה שגר בארמון.

דוגמאות: ביבי, בנט, ליברמן, איילת דגן – הם אלו שמחוקקים את החוקים ויש גישה שאומרת שמי שמחוקק את החוקים הם אלה שהחוקים מסייעים לו – אלה שגרים ב"ארמון" בדרך כלל.

הגישה המרקסיסטית – קארל מרקס טען שיש מעמדות ואי אפשר כמעט לזוז בין המעמדות, למה? כי המעמדות העליונים דואגים לעצמם. המרצה: זה נכון, אין כמעט סיכוי לנוע בין העשירונים – אם נולדנו בעשירון השלישי,

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של ד"ר ינון היימן

השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

מעל 90% שנשאר בעשירון הזה וכך הלאה. אנשים כמעט ולא נעים בין העשירונים. קארל מרקס אומר שהדרך היחידה לעבור בין העשירונים זה לעשות מהפכה – אם תחסל את העשירונים שמעליך, תהיה מעל.

אין כמעט סיכוי לעבור בין העשירונים.

דוגמא: בישראל קשה מאוד להרוויח. נניח שנהיה שותפים במשרד ונרוויח 35,000 ₪ ברוטו בחודש. נשאר לנו בסוף 18,000 ₪ נטו. 10,000 ₪ אנחנו חיים – משכנתא וכו'. אנו מצליחים לשים בצד גג 10,000 ₪. בשנה שמים בצד 100,000 ₪. דירה בתל אביב עולה 3,500,000 ₪ זאת אומרת שב-35 שנה קונים דירת 3 חדרים בתל אביב.

➤ המחקרים המעטים שעסקו בקריירת הפשע בעבריינות הצווארון הלבן, הם מחקריהם של וילר ויסבורד ואחי' (Wheeler et al., 1987) ושל Forst ואחי' (Piquero & Benson, 2004), שנתחו וחקרו את קריירת הפשע בעבריינות הצווארון הלבן, בהתאם לנתונים אשר היו ברשותם נכון לשנות ה-70 של המאה הקודמת.

➤ במחקרים אלה אין כמעט התייחסות מחקרית לרבגוניות של קריירת פשע בעברות הצווארון הלבן. בנוסף כמעט ולא נבחנו גורמי סיכון לרצידיביזם בעבירות צווארון לבן, וגורמים פוטנציאליים שיכולים להצביע על גיל סיום קריירה עבריינית בתחום הצווארון לבן, כגון גורמים סוציולוגיים ופקטורים המשקפים את רקעו החברתי, האינטלקטואלי והכלכלי של עבריין הצווארון הלבן Weisburd & Waring, 2001.

רוב המחקרים על עבירות צווארון לבן הם של וילר ויסבורד והם בעצם היו מאוד שטחיים. בעבירות צווארון לבן הגורמים המייצבים גורמים לך לעשות את העבירה. בעבירות צווארון לבן, רובם למדו, רובם נשואים, רובם עשירים.

עבירות צווארון לבן

המונח עבירות צווארון לבן הוגדר במשך השנים באופנים רבים.

(Shapiro, 1980; Braithwaite, 1985). הראשון שהעלה לתודעה הציבורית את המונח עבירות צווארון לבן היה Sutherland. הגדרתו התרכזה בעיקרה במהות המבצע. עבריין צווארון לבן הוא עבריין בעל סטטוס חברתי גבוהה המבצע עבירה במהלך עבודתו, בעיקר מנהל עסקים בכיר (Sutherland, 1949).

בעבר אף אחד כמעט לא האמין שאנשים עשירים יעשו עבירות צווארון לבן. רוב העבירות כמעט ולא הגיעו לבית המשפט מכיוון שאם מדובר בחברה גדולה, יעדיפו לסגור את זה "בתוך הבית" כדי שלא יפורסם.

הראשון שתבע את המונח צווארון לבן הוא sutherland.

המונח הוטבע לראשונה בשנת 1939 בנאום בפני האגודה האמריקאית לסוציולוגיה. בכך עורערו התפיסות המסורתיות של מלחמה מעמדית ותרבות עבריינית של עוני. באותו הנאום הומשג המונח "התחברות דיפרנציאלית" ונטען שפשיעה היא התנהגות נלמדת ונרכשת תוך מגע עם קבוצה/חברה בעלת התנהגות עבריינית. גישה זו היוותה פריצת דרך בכך שהובן לראשונה כי פשעי הצווארון הלבן אינם מתבררים לרוב בבתי

נכתב ונערך ע"י מיטל הרוש ← מצגות הועתקו מהאתר של די"ר ינון היימן
השימוש במחברת על אחריות המשתמש בלבד!

המשפט, אלא ע"י רגולאטורים, ומשכך כמעט ואינם מדווחים). עונשם של עברייני צווארון לבן היה (בד"כ) בא לידי ביטוי בקנסות ורק לעיתים רחוקות במאסר המלווה בסנקציה חברתית.